

Pargipink Jutuvestjaga avamine. 29.augustil 2020.aastal.

Haimre Kultuuriseltsi projekt “Pärimuspaikade austamine” 2019 - 2024

13.augustil 2022.aastal Pärändallee avamine.

Pargipink Jutuvestjaga avamine. 29.augustil 2020.aastal.
Haimre Kultuuriseltsi projekt “Pärimuspaikade austamine”
(2019 - 2024) alusel paigaldati Taelamäe kohapärimus tähisena
puusculptuur **Pargipink Jutuvestjaga**.
Puusculptuur **Vahtra Haldjas** näitab **Pärandalleele**, kuhu on
kultuuripärandi edastajaile, hoidjaile ja kaitsjaile istutatud nimelised
erisordi vahtrad.

13.augustil 2022.aastal Pärandallee avamine.

Eesti Vabariik 100 - paigaldati rahvamaja katusele tuulelipp, millel aastaarv 1783 Järgküla kõrtsi ehitusaastast. 1879.a.ehitati kõrtsi asemele paekivist Kasti kool. 1937.aastal avati koolist ümberehitatud Kasti (Haimre) rahvamaja. Viimase müstilise projekti "Pärimuspaikade austamine" tulemused järgnevad sõnas ja pildis.

Kohapärimus kõnetab Taelamäe kurat.

Taelamäe asub Märjamaa Kihelkonnas, Märjamaa vallas, Moka külas. Aastadel 1790 -1800 asutas Kasti mõis Taelamäele karjamõisa, mida nimetati **Järgküla mõisaks** (Hoflage Jerküll). Dobermanni järgi ehitati Taelamäele karjalaut, rehi ning väike elamu karjasele, kõik olid puitehitised. Täielikult võeti karjamõisa alla Korsiküla maad, vähemal määral puudutati ka Moka ja Järgküla põlde. Järgküla karjamõis eksisteeris suhteliselt lühikest aega ja pärast 1820.a. jaotati maad uuesti taludeks. Taelamäel asub ka vana liivamaardla, mida kohalikud liivaukudeks kutsuvad. Liivaukudes on toimunud Haimre koolilaste ja siinsete külaelanike vastlasõidud. Aastakümnetega on liivakarjääriala väga palju laienenud. Tänapäeval on kurikuulsast Taelamäe talust järel vaevumärgatav ahervare ja viljapuuaed on muutunud sügavaks „kuristikuks“. XXI sajandil ei teata Taelamäed kui mütoloogilist paika vaid tuntud on liivaukudesse rajatud krossirada.

Taelamäe kurat on kirjaliku kuulsuse saanud tänu M. J. Eisenile.

Mattias Johann Eisen sündis Vigalas Oese külakoolmeistri perekonnas 28.septembril 1857. aastal. 1882. aastal ilmub M.J. Eiseni muistendite kogu „Esivanemate varandus“, kus kirjas ka lugu „Taelamäe kurat“. M.J. Eiseni kustumatuks elutööks on esivanemate vaimse loomingu kogumine tulevastele põlvedele, tema töörohke elu lõppes 6.augustil 1934. aastal.

Kuidas sai Taelamäe oma nime ?

M.J. Eisen järgi

Vanakuri tahtnud suitsule tuld saada. Ilm oli olnud vihmane. Taelakivid saanud märjaks. Tule süütamine ei õnnestunud kuidagi, proovinud üha uusi kive ja visanud need siis maha. Mahaloobitud kividest tekkinud mägi.

Taelamäe kurat.

M. J. Eisen

Taelamägi on Märjamaa kihelkonnas Kasti vallas. Enne, vanal targal ajal, elanud Taelamäel talupidaja Tõnis.

Kord Märjamaa laadal ütelnud keegi hiidlane Tõnise vastu:“ Osta mulle pool kortelt viina, ma annan sulle eluaegse leiva!“

Taelanäe peremees mõtelnud tükk aega, siiski ostnud viimaks ja sõitnud koju. Kodus võtnud mees hobuse ära, viinud rehe alla, unustanud aga heinad ette andmata. Tükki aja pärast kui mees juba toas sooja oli saanud, tuli talle hobune jälle meelde. Siiski pole ta ise tahtnud välja minna, käskinud naist hobusele heinu anda. Naine vaadanud rehe alla, kus hobune olnud ja hüüdnud:“Mis sa räägid! Hobusel ikka kaeravakki ees, ise põle heinugi and.“

Mees pole seda uskunud, läinud ise vaatama. Hobusel olnudki kaeraga täidetud vakk ees. Mehel tulnud nüüd leiva ostmine meelde.

Õhtul, kui tuli kustunud, tulnud äkitsi keriselt kivi mehele pihta. Mees karanud voodist välja, võtnud tule üles – ei kerisel pole kedagi näha olnud. Nüüd saanud teine alles aru, et enesele kuradi oli ostnud.

Peale seda ei ole kurat oma rahva külge puutunud, loopinud aga kive võõraste peale, kes Taelamäele läinud.

Peremehel olnud aga siiski kibe lugu. Kui ta üksi olnud, tulnud kurat ta juurde ja küsinud tööd. Nõnda läinud mitu aastat mööda. Viimaks kaevanud mees oma häda jälle ühele hiidlasele Märjamaa laadal. See õpetanud meest nõnda: „Pane piitsale seitse sõlme sisse, hoia piits aga käepärast. Siis kui ta su juurde tuleb, hakka teda lööma ja loe sealjuures ikka üks ja üks, aga mitte kaks, siis saad ise ka peksa. Sedaviisi pead teda niikaua lööma, kuni katuseunkast välja. Mis tema sulle ütleb, hoia tegemast.“

Mees teinud piitsale seitse sõlme sisse, hakkanud kuradit peksma ja lugenud ikka üks ja üks. Kurat hüüdnud:“ Ütle kaks ka!“

Mees peksnud aga edasi, ei ole muud sõna ütelnud kui aga üks. Niikaua kuni kurat unkast välja läinud. Sestsaadik on Taelamäe kurat kadunud.

Kuidas mind Taelamäe kuradilugude juurde juhatati?

Haimre rahvamajas 14. septembril, 2019 toimunud Jüri Metsalu korraldatud üritusel, „Märjamaa Kihelkonna looduslike pühapaikade teabepäev“, küsis minult osaleja Kalev Tihkan: „Kuidas Taelamäe kurat elab?“ Kohe meenusid mulle lapsepõlves kuulnud lood Taelamäe kuradist, mis olid aastakümnetega unustusehõlma vajunud. Nädal hiljem oli kohtumine meedium Margus Maripuuga, tema vahendas esitatud küsimust: „Kuidas on lood Taelamäe kuradiga?“ Mulle tuli müstiline teade ja ka soovitus: „Taelamäel on must ava, mille taga on kaks mürkroheline karvkatte ja musta südamega kuradipoissi, keda kutsutakse „nukrid“. Minul tuleks ühendust võtta Taelamäel elanud Salme ja Helmiga. Nad ootavad, et rääkida lugusid. Taelamäele tuleks paigaldada puuskulptuur naiskuradist. Miks naiskuradist? Et säiluks kuradipoiste ülemvõim.“

Selle teadmisega hakkasin tegutsema, et elustada mütoloogiline koht, Taelamäe, oma kuradilugudega.

Taelamäe elanikud.

XX sajandi esimesel poolel oli Taelamäel Kasti mõisa moonakate maja, kus elasid erinevad perekonnad. Kuuldavasti oli Moonakate maja ehitatud kunagisest rehihoonest. Räägib Taelamäe peretütar Helmi(86 a.): „Moonakate majas oli neli suurt eluruumi, igas toas oli reheahi koldega. Koldes elava tule peal keedeti toitu. Kolde laes olid konksud, kuhu riputati pada, mille kõrgust oli võimalik muuta. Toast viis uks shvrissse ja sahvri põranda all oli väike maaalune kelder. Maja esiküljes oleva eeskoja kaudu siseneti kahte eluruumi, maja tagantküljest eeskoja kaudu samuti kahte eluruumi. Üks neljast ruumist oli muldpõrandaga, mida kutsuti Tooni toaks. Ilmselt oli seal kunagi elanud Tooni. Selles ruumis olid meie kanad. Meie toa ja kõrval toapõrand olid paekivist. Neljandal ruumil oli laudpõrand, kirjas Punga taluna ja seal elas Miina Puntso. Miina ei olnud meie sugulane. Meie kõrvaltoas elas isa vend Kaarel. Onu Kaarel oli kingsepp. Loomade pidamiseks oli eraldi laudahoone, mille otsas aidaosa. Maja juures kaevu ei olnud. Vett tõime Kupja talu vastas asuvast Korsiküla kaevust.“

Korsikülalt oli tol ajal alles kaev, mis asus liivaukude vastas kaldalt veidi edasi. Tänapäeval Korsiküla asukohast viide puudub. Kohalikud teavad, et kunagise Korsiküla tee alguses on praegu teeviit: Altküla – Mullamaa tee.

II maailmasõja ajal toimunud lahingute ajal olid sakslased Taelamäel. Venelased pommitasid, maja katus sai purustusi. Hiljem rasisid katust tugevad tuuled, viies osa katust kaasa. Miina Puntso võeti elama Altküla Kase talusse. Helmi Puntso pere võeti elama lähedal asuvasse Moka talusse. Taelamäe nn.moonakate maja hävis.

Pildil Eha Kaljusaar ja Helmi (Puntso) Aoveer sügisel, 2019

Räägib Helmi: „Meid oli viis last, kõige vanem oli üheksa aastane, kõige noorem kolmekuune. Oli kolmekuninga laupäev, isa oli voodis haige. Ema pesi meid vannis puhtaks ja pani voodisse mängima, ise läks lauta loomi talitama. Olime kõik viiekesi voodis, mängisime ja kilkasime. Vann meie pesuveega oli toa põrandal. Vaatan, valge kass paneb pea ja käpad üle vanni ääre ja vaatab vee poole. Ütlen teistele, vaadake, vaadake. Teised küsisid, mida me vaatame, me ei näe mitte midagi. Isa küsis juua, aga mänguhoos ei läinud ma kohe. Kui isale vett viima läksin, ei võtnud isa vett vastu. Kui ema laudast tuppä tuli ütlesin, et isa küsis juua aga ei võtnud vett vastu. Ema läks kohe isa juurde, isa oli siit ilmast lahkunud.“ Helmi isa suri 45. aastana jättes viis väikest last ema Juuli kasvatada. Külarahvas abistas pere. Helmil oli aastaid koduks Paaduotsa külas asuv Paatsimaa talu.

Taelamäe kuradilood elavad suusõnaliselt.

Taelamäe oli eelmisel sajandil keskpaiku siinsele kogukonnale kuulus kuradilugudega. Piirkonnas esineb ka pühapaiku, aga lood rahvamaja vaimudest ja Taelamäe kuradist erutasid alati kuulaja meeli. Aastakümneid ei räägitud kohapärimuslugusid. Tundes huvi sünnipaiga kohapärimuse kohta, avanes ootamatult võimalus taas elustada ka Taelamäe kuradilood ja seda otse elusoleva allika kaudu. Sellised lood väärivad kajastamist.

Räägib ise kogenud Taelamäe Helmi: „Mängisin üksi toas, istusin aknalaua peal. Minust vanemad õde-vend olid Haimre koolis. Nooremad, Saima ja Jaan kõrval onu Kaarli juures. Neil meeldis vaadata kui onu kingsepatööd tegi. Ma ei mäleta kui vana ma olin, aga koolis ma veel ei käinud. Kuulen, keegi kraabib küüntega keriseukse peal, kraaps-kraaps, mitu korda. Mul oli suur hirm, olin hästi vakka. Kui ema tuppä tuli, rääkisin talle. Ema tegi kerisepeldi lahti ja näeme, et tahmasel peldil olid sügavad küüntega kraapimisjäljed. Emal, hommikul kerisele sooja pandud piimakruus oli ümber aetud.“

Teine lugu. „Isa oli surnud ja ema oli rehepeksu juures. Mängisime kõik koos toas rehepeksumasinat. Selleks panime kaks taburetti üksteise peale. Tagusime niidirullid naeltega taburetjalgade külge ja panime paelad rehepeksumasinale veorihmadeks. Vend Jaan oli reheahju peal ja loopis alla kuivama pandud villaseid sokke, kindaid ja muud kätte juhtuvat. Ta loopis asju taburetjalgade vahele, nagu viljavihkusid rehepeksumasinasse. Koos loopituga tuli alla talimütsi suurune „karvatuust“, mis lendas üle meie kapi taha. See ajas toa paksult tolmu täis. Me ei näinud taburetide juures enam teineteistki. Tegime ukse ja aknad lahti, tuulutasime tuba. Otsisime ka kapi taha kadunud „karvatuusti“, aga ei leidnud.“

M.J. Eisen eesti mütoloogia uurijana, paigutaks need muistendi alla. Samas on kirjutatud, „et muistendite hulgas leidub ka olustikulise ja ajaloolise sisuga palasid, milles mütoloogilise seletamise järele puudub vajadus.“

Need, Helmi poolt läbi elatud ja räägitud lood on ehedad. Mõistatuseks on jäänud toimunu ka Helmi perele, sest kerisele pääsemine toimus kas korstna või toast peldi kaudu. Kellega või millega oli tegemist, jääb igaühe enda otsustada. Eriliste nähtuste või tundmuste nägemine ja tajumine oleneb meie meelte avanemise ulatusest. Helmil on olemas erilised võimed, millele ta ise seletust ei tea. Tema erinevad etteennustused elatud elu jooksul on läinud täide ja leidnud kinnitust.

Olen otsustanud elustada muistse asukohta, Taelamäe. Selleks loodan leida rahalist toetust huvitava projekti elluviimiseks, et paigaldada asukohta **puuskultuur „pargipink naiskuradiga“**. See kõnetaks ja tutvustaks huvilistele müstilist kohapärimuskohta. Taelamäe asub Haimre rahvamaja lähedal ja on tuntud krossiraja kohana.

Kirjutas ja pildistas Eha Kaljusaar
sügisel, 2019

**Haimre Kultuuriselts
teatab ja kutsub!**

Haimre Rahvamajas 29. august kell 13.00

PÄRIMUSPÄEV

**“Taelamäe jutuvestja”
puuskulptuuriga
pargipingi avamine**

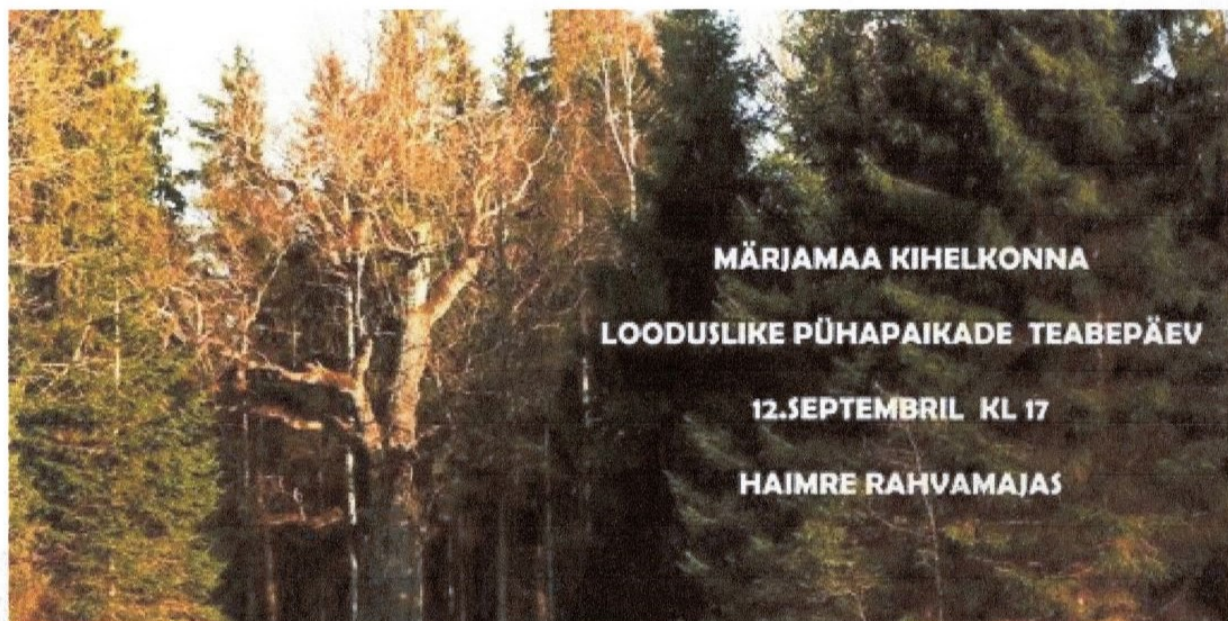
*** Sõnavõttud ja ettekanded:**

Eha Kaljusaar ja Helmi Aoveer

*** Näitering “Mokakobin” esitab
pärimuslugusid ja muistendeid**

*** Esinevad kohalikud Löötsmoorikud**

*** Avatud kodukohvik**

MÄRJAMAA KIHELKONNA

LOODUSLIKE PÜHAPAIKADE TEABEPÄEV

12. SEPTEMBRIL KL 17

HAIMRE RAHVAMAJAS

Põllusaare õues paigaldatakse masina abil saarest lõigatud osa, millest pildil olev Andres meisterdab pargipingi. Alumisel pildil annab pingi avamise päeval Andres Karmole tänuks väikese meene.

Puumeister Andres paigutab Hanno tehnika abil saarest lõigatud osa alusele, millest tuleb Jutuvestja kuju. Abiliseks traktori roolis Põllusaare talu Karmo.

Raul Roosileht langetab Põllusaare õues Jutuvestja pingi meisterdamiseks saarepuud.

Projekt „Pärimuspaikade austamine“ kutsub toetama

Huvi kohapärimuse vastu tekkis mul paarkümmend aastat tagasi sünnikohta tööle asudes. Tasapisi süvenes soov teada saada asukohas varem toimunud, mida ei oldud veel uuritud. Nõnda tegelesin lisaks kultuuritööle pidevalt kohapärimusteabe otsimise ja jäädvustamisega.

Raplas Jüri Metssalu kohapärimuskursusel osalemine õpetas ja avas materjalide leidmist veebipõhiselt. Huvi Järgküla kõrtsi vastu päädis pärimusloolise näitemängu „Kõrts“ kirjutamisega, mille järjemängus „Kõrtsis katsikul“ leidis koha ka Taelamäe kurat.

Loodan sel aastal müstilise paiga Taelamäe huvilisi kõnetama panna. Kirjutasin sellest ka Märjamaa Nädalalehes (19.02.2020). Olen esitanud rahataotlusprojekte Raplamaa Arengufondile ja KOP-ile, mida ei rahastatud. See ei ole loobuma pannud.

Vaimse kultuuripärandi õppepäeval Raplas sai minu väljapakutud projekt „Pärimuspaikade austamine“ osa-

lejate toetuse. See innustab, aga enne, kui hakkab Taelamäe kohta Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse sissekanne kirjutama, on vaja plaan teostada. Projekti eesmärgiks on paigaldada mütolooilise pärimuspaika Taelamäele Moka külas puuskulptuur „Pargipink naiskuradiga“. Naiskurat sümboliseerib emakuju, mis hoiab silma peal Taelamäe kaksikutest kuradipoistel nn nukritel.

Kallis lugeja, võta seda lugu muistendina, kui mõistus tõrgub teisiti vastu võtmist. Puuskulptuur paigaldakse Märjamaa vallale kuuluvale maale, milleks on ametlik luba taotletud. Pingi ümbruses on maad huvilistele pikniku pidamiseks ja avar vaade ümbrusele. Paigal hoiavad silma peal head naabrid. MTÜ Märjamaa Motoklubi hoolitseb ka liivakarjääris oleva krossiraja eest, mis on Taelamäe ala ja Märjamaa vallalt rendile võetud. Rentijal on suur mure: „Inimesed, tulge mõistusele, ärge tassige prahti krossiraja alale!“ On teada tõde, et püha-des hiites on puude langetajad surnud ja käsu andjad jäänud

ravimatusse haigusse. Taelamäe müstilise paigana võib avaldada halvasti toimivatele inimestele pöördumatuid tagajärgi. Prahitassijad, mõelge enne, kui lähete risustama pärimuspaika!

Kavandatava puuskulptuuri teostab Andres Rattasepp Valgamaalt. Kodukandis kõrgelt tunnustatud mees esineb ka saates „Maahommik“, kus näidati tema tööd – busisipeatusse paigaldatud pinki istuva emaga, laps süles. See pink on osutunud möödasõitjate huviobjektiks.

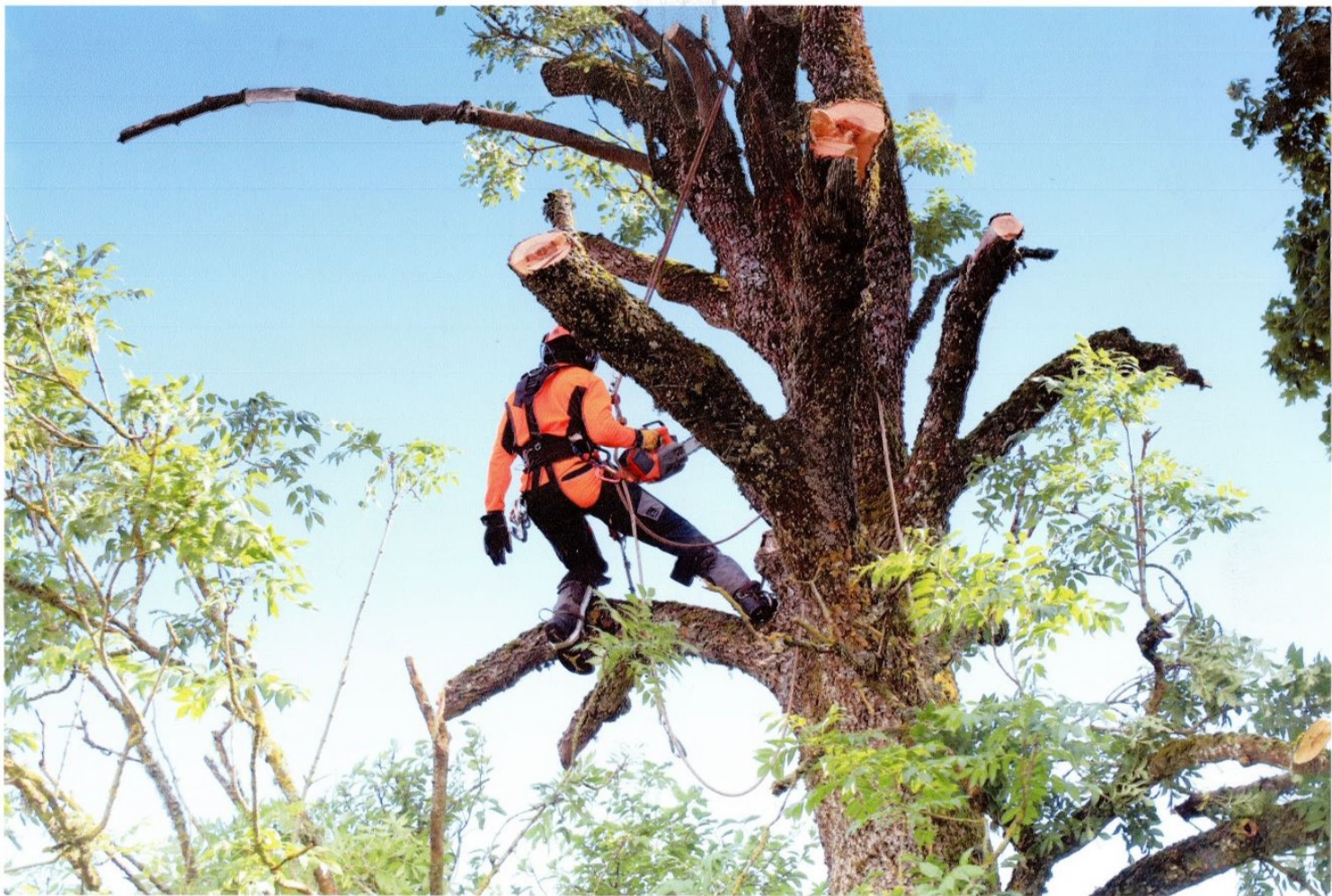
Andrese soovil peaks olema töödeldav puu kasvanud kohalikus energiaväljas. Selleks osutus iidne saarepuu Mõisamaa külas Pöllusaare talu õuel. Töö teostamine toimub puu asukohas ja nõuab töötlemiseks tõstukit. Valmis töö transporditakse Taelamäele. Puuskulptuuri hinnapakkumine on 1500 eurot. Puumaterjal tuleb annetuse-na. Lisanduvad veel pingi alusala ette valmistamine, tõstuki ja transporditasku ja teostaja elamiskulud. Projekti maksumuseks võib tulla ligi 2000 eurot. Taotlen projektiraha ka Märjamaa vallast. Pingi valmistamine peaks toimuma sel-

Eha Kaljusaar iidse saarepuu juures, millest peaks valmima kavandatav puuskulptuur Taelamäele.
Foto erakogust

le aasta juulis või augustis ja sellele järgneks avamisüritus, kus osaleks ka kunagine Taelamäe talu elanik, kuradilugude vestja Helmi Puntos Aoveer.

Selline on ülevaade projektist, millele loodan pärimuspaikade austajate poolt väikest rahalist toetust MTÜ Haimre Kultuuriseltsile, a/a EE032200221052452553. Annetajad, olge te tuhandeks tänatud!

Saja kolmekümne aastase saare langetab Põllusaare talu õuelt Raul Roosileht. Sellest saarest valmistatakse puuskulptuur "Pargipink Jutuvestjaga".

Haimre rahvamaja taidleja Marje Pajula puuskulpturile modelliks.

Pildil on Haimre rahvamaja taidleja Marje Pajula modelliks puuskulptuur Andres Rattasepale. Marjel on seljas rahvamaja sen. naisrahvatantsurühma riided. Pilt on tehtud Põllusaarel. Alumisel pildil on Pargipink Jutuvestjaga jäädaval asukohal.

Pildil istuvad äsja valminud pingil Hanno Marrandi, endine Haimre Kultuuriseltsi esimees Mati Terestal, Eha Kaljusaar, skulptor Andres Rattasepp. Seisavad Inga Artel, Kultuuriseltsi esinaine Mari Kann, Maire Kõrver, Külli Keba, Karmo Kaljusaar, rahvamaja juhataja Kadri Vokk ja Viivika Andreas. Haimre Kultuuriselts on kogunenud Põllusaare õuele, kus valmib Taelamäe kohapärimuse tähiseks puuskulptuur Pargipink Jutuvestjaga. Kokkutuleku eesmärgiks on projekti "Pärimuspaikade austamine" alusel puuskulptuuri Jutuvestja pingi avamise ettevalmistamine Pärimuspäeval.

Pildil Eha Kaljusaar äsja avatud Jutuvestja pingil koos poegade Karmo ja Kerdiga.
Pärimuspäev 29.augustil 2020.aastal.

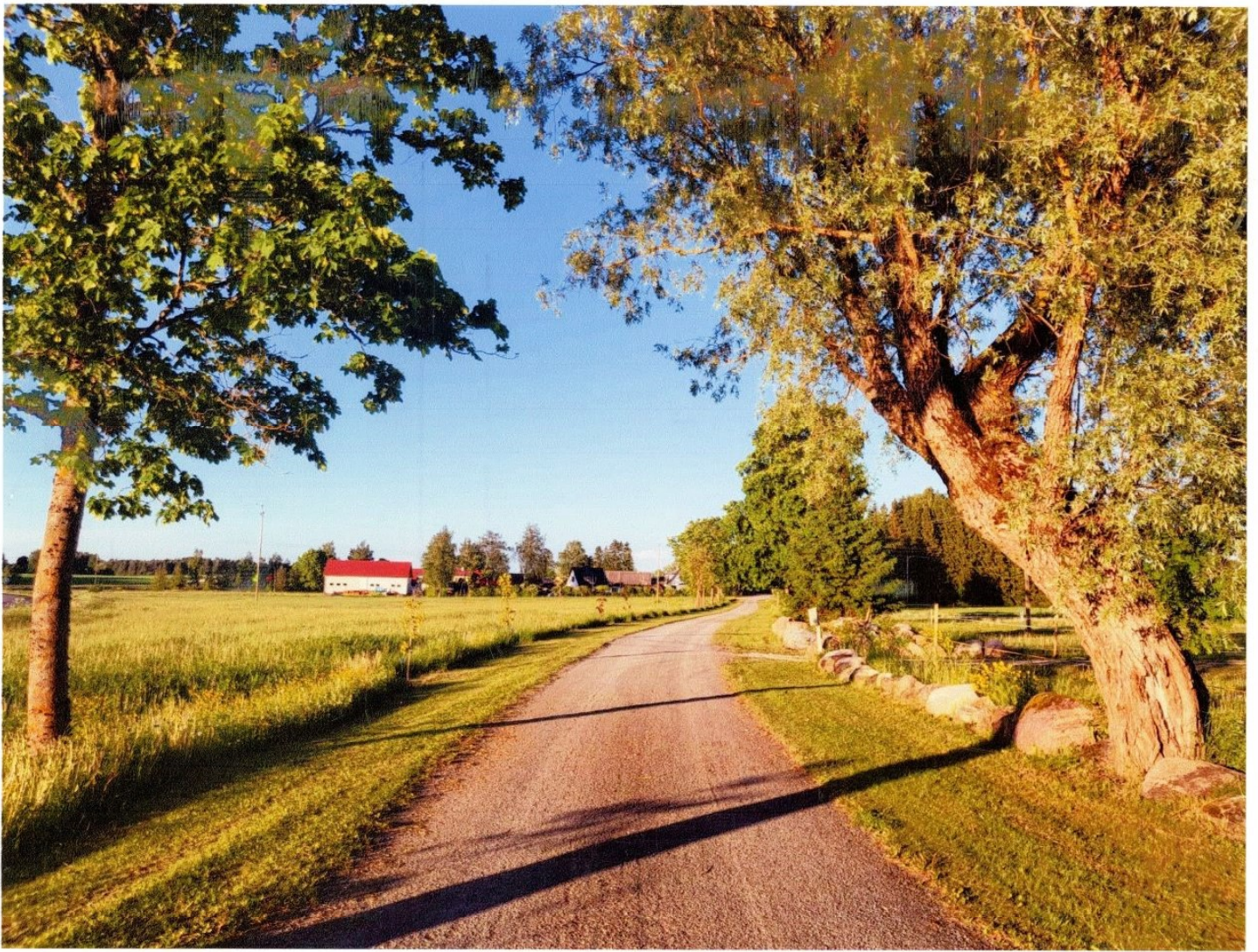

Vaade Taelamäele 2019.aasta sügisel.

Vaade Kõrtsu talu kinnistule enne Jutuvestja pargipingi paigaldamist 2020. aastal.

Pildil vaade vana Järgküla teele Sepa talu juurest Haimre rahvamaja poole.
Alumisel pildil vaade vana Järgküla teele rahvamaja poolt vaadatuna.

Esimene nimeliste vahtrate istutamise talgupäev. Istutama oli kutsutud vahtrate omanikud või nende järglased. Aktiivselt osalesid Kultuuriseltsi liikmed.

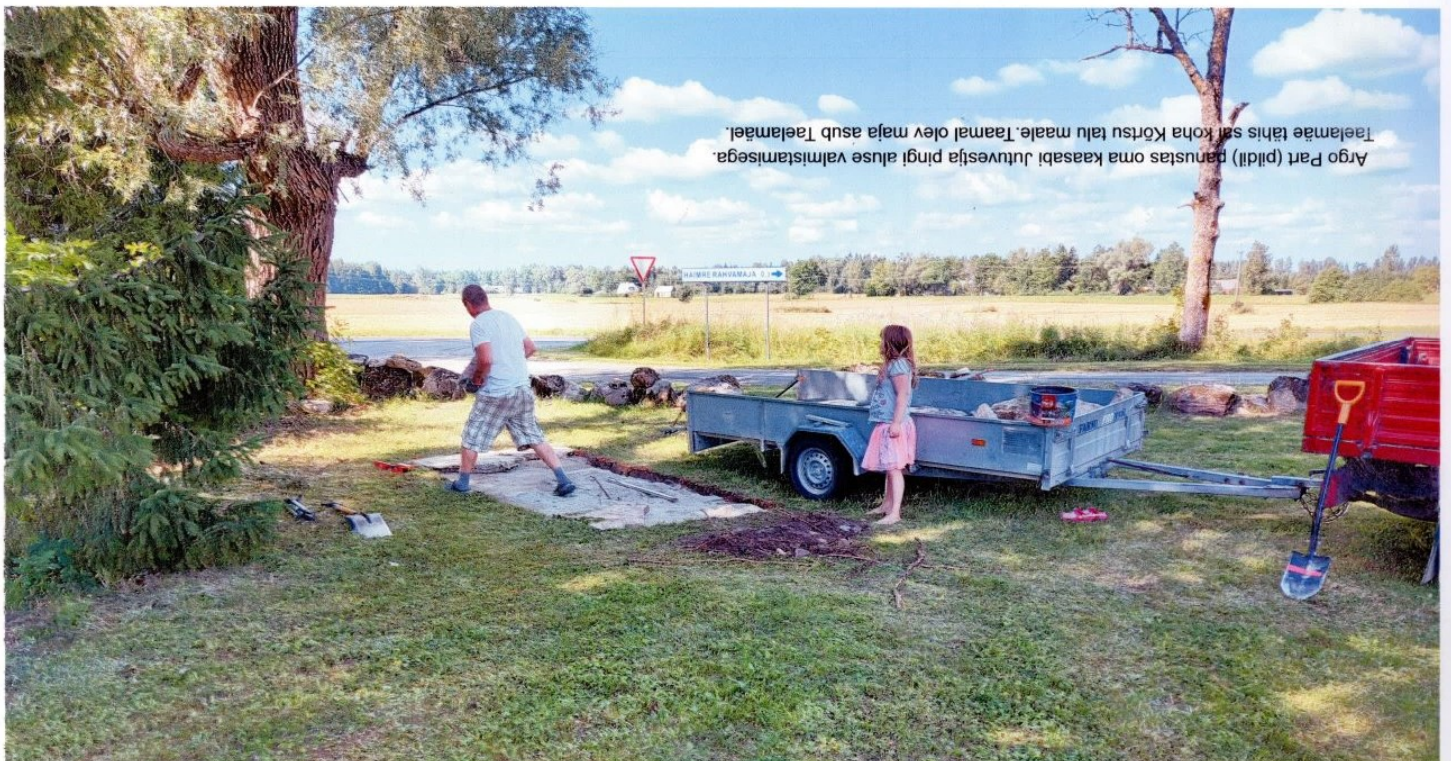

Kultuuriselt korraldatud esimene (2020) vabariiklike istutamise talgupäev. Pildil ees õpetaja Evald Urvaste poeg Arvi ja omale nimelisi puud istutav Taimi Kingisepp

Argo Part (pildil) panustas oma kaasabi Jutuvestja pingi aluse valmistamisega. Taelamäe tähis sai koha Kõrtsu talu maale. Taamal olev maja asub Taelamäel.

Argo Part (pildil) panustas oma kaasabi Jutuvestja pingi aluse valmistamisega. Taelamäe tähis sai koha Kõrtsu talu maale. Taamal olev maja asub Taelamäel.

Argo Part (pildil) panustas oma kaasabi Jutuvestja pingi aluse valmistamisega. Taelamäe tähis sai koha Kõrtsu talu maale. Taamal olev maja asub Taelamäel.

Pildil on Hanno Marrandi oma masinaga toonud Pöllusaare talu õuelt Pargipingi Jutuvestjaga alalisele kohale.

Meister Andres Rattasepp viimistleb avamispäeva eelõhtul.

Haimre Kultuuriselts teatab ja kutsub!

HAIMRE RAHVAMAJAS 29. aug. kell 13.00

PÄRIMUSPÄEV

Projekti „Pärimuspaikade austamine“ ettekanded
Eha Kaljusaar, Helmi Aoveer
Pärimuslugu „Taelamäe nukrid“ esitab Mokakobin
koosseisus: Eha Kaljusaar, Hannes Sassi, Riho
Võigemast ja Karmo Kaljusaar
Puuskulptuuri „Pargipink jutuvestjaga“ avamine.
Avatud kodukohvik.

kell 21.00 rahvamajas Kultuuriseltsi tuluõhtu

MUINASTULEDEÖÖ

* Ansambliga **ABSOLUT LÜHIS**

Annetus 10 € *** Õnneloos

* Laudade ettetellimine 55616926 Eha

Kallis sõber, kingi endale tõeline pidu ja toeta meid!

Avasõnad ütleb projekti "Pärimuspaikade austamine" projektijuht Eha Kaljusaar.

Taelamäe Helmi avab Jutuvestja. Villane suurrätt, 100.aasta vanused hobusõidutekid on saanud Eha ristiemalt päranduseks. Paremal puuskulptuuri meister Andres Rattasepp.

Pärimuspäeval 28.augustil 2020.aastal toimus projekti "Pärimuspaikade austamine" alusel Taelamäe kohapärimuse tähisena Andrus Rattasepa valmistatud "Pargipink Jutuvestjaga" avamine. Alumisel pildil avamisele tulnud rahvas ja ülemisel üldpilt.

Taelamäel ootab teid jutuvestja pink

Laupäeval, 29. augustil oli Haimre rahvamaja eest läbi minev Järgküla tee täis kõndijaid, kes suundusid mõnesaja meetri kaugusele Taelamäele, et avada seal Jutuvestja pink. Pärimuspäeva eestvedaja Eha Kaljusaar ütles avasõnades, et tema soov on panna kodukandi pärimuspäigad elama, kuid see pole olnud lihtne protsess.

Taelamäega on seotud mitmed pärimuslood, mis seotud ebatavaliste juhtumistega. Üks lugu räägib, et Taelamäel on auk, kus elavad kaksikud kura-dipoisid, kellel on mürkroheline karv ja must süda. Eha algne plaan oli püstitada Taelamäele naiskuradi kujuga pink, kuid see tekitas kohalikes vastuseisu. Jutuvestja Piret Pääriga nõu pidades mõtte teiseses ning sai lõpuks palju kujundlikuma ja mitmekihilisema vormi – jutte ju ikka vestetakse ja las kehas tab seda jutuvestja. Samas tõi Eha välja, et kunstnik on osanud puud oskuslikult kasutada välja tuua ka algse pärimusloo. Edaspidi tahetakse pingi juurde panna tausta tutvustav tahvel.

Valgamaalt pärit käsitöömeister Andres Rattasepp veetis poolteist nädalat kohapeal ja voolis vanast saarepuu tüvest välja ilmeka naisekuju, kes hoiab käes kaussi. See oli kui annivakk, mis avapäeval oli täidetud õuntega, aga miks mitte võtta seda ka kui jutuvakka.

Avamine oli pikitud veel mitmete seostega. Nii oli pink enne avamist kaetud kolme tekiga, millest üks oli Eha risiema saja aasta vanune tikit tek. Sada aastat möödub tänava ka Haimre kultuurielu kauaaegse eestvedaja Arnold Andersoo sünnist. Selle mehe eestvedamisel istutas Haimre Noorerahva Ühendus 1930. aastatel Järgküla tee äärde vahtraallee ja Arnoldi istutatud suur vaher kasvab veel. Praegune Haimre Kultuuriselts tahab skulptuuri jätkuprojektina sama tee äärde istutada uue, pärandkultuuri allée, mille iga

Andres Rattasepp ja tema valmistatud jutuvestja pink.
Fotod: Reet Saar

puu on pühendatud siitkandi kultuurielus olulistele inimestele.

Eha Kaljusaar tänas kõiki abilisi, kes skulptuuri valmimisele kaasa aitasid. Katte eemaldasid projekti algataja Eha, skulptor Andres Rattasepp ja Taelamäe talu peretütar Helmi (Puntso) Aoveer.

Andres Rattasepp ütles, et põnev oli teha midagi avalikku ruumi: „Lugudel on alati õpetlik iva sees ja nii tekkis Taelamäe jutuvestja, mis ajendab lugusid edasi rääkima või uusi looma.“ Muide, oma kodukandis Taheval on skulptor valmistanud bussipeatusse nn igaveste bussiootajate pingi. Ka kunagine Taheva jaamaülem elab pingis edasi.

Sõnavõttude järel tegid osalejad pingi juures ühispildi, millele järgnesid väiksemate seltskondade jäädvustused.

Pärimuspäev jätkus Haimre rahvamajas, kus esmal sai kodukohvikust suupärast ostes toetada kohalikku kultuuriseltsi, kes selle päeva korraldas. Lõõtspillilugusid mängisid Silvi Sisas, Mirtel Marrandi ja Kend-

ra Põdra.

Eha Kaljusaar rääkis Järgküla ja Taelamäega seotud kohapärimusest. (Sel teemal ilmus Märjamaa Nädalalehes järjeloona (algus 5.02.2020) ka tema kirjutis „Kohapärimus kõneleb“ – toim). Riho Võigemast luges ette M. J. Eiseni kirja pandud lugusid Taelamäest. Helmi Puntso pajatas omakorda kaks kummalist lugu, mida ta lapse- na koges.

Vallavanem Meelis Välis tänas korraldajaid kutse eest, sest sellised kohtumised aitavad valda paremini tundma õppida. Ta pakkus välja, et jutuvestja pink on hea koht, kus

Pingi mõtte algataja Eha Kaljusaar jäi tulemusega väga rahule. Heameelt tegi talle seegi, et pärimuspäeval kogunes umbes 70 inimest.

mõtteid kogumas käia ja soovis korraldajatele jõudu jätkata, et oma plaanid ellu viia.

Päeva lõpetas tuluõhtu ansambliga Absolut Lühis. Mõnusal peoõhtul tehti juba plaane järgmise peo korraldamiseks Haimre kultuuriseltsi eestvõtetel.

Reet Saar

**Rapla
Kütteäri**

**PUTBRIKETT
PELLETID
KAMINAPUUD**

**Vedu TASUTA!
55 636 856**

küttesait.ee

ECOPELLET

**Küttegaraanul
otse tehases!**

Tel: 5629 2730

www.ecopellet.ee

**Puurkaevude ja -aukude
projekteerimine,
puurimine ning
likvideerimine.
Vee- ja kanalisatsioonito-
rustike, septikute ja süva-
veepumpade paigaldus.**

**Tel: 526 9604
www.puurkaevumeistrid.ee**

LapiButiik
LAPITEHNIKA- JA ÕMBLUSTUBA

****Kodutekstiidid
**Käsitöö
**Õmblus- ja käsitöötarvikud
Õmblusteenused

**Pärnu mnt 67
II korrus**

www.lapibutiik.ee **f** lapibutiik **tel 523 4210 T - R 10 - 17 lõuna 12 -13**

Projektile “Pärimuspaikade austamine” järgnenud vastus taevast Ehale kanaldaja kaudu Jutuvestja pingi avamise järgselt 20.09.2020.

2020. aasta augustikuu lõpul sai Jutuvestja ping avatud. Kuna projekti teostamine oli aasta varem saanud alguse kanaldaja kaudu taevast antud soovitusel läksin tulemusele hinnangut saama. Suusõnalise pärimuse kogumiseks olin end varustanud diktofoniga.

Kanaldus on võetud diktofonile.

Kanalduse alguses kohe soovib rääkida peaingel Miikael ja alustab juttu: "Olles oled sa hoitud. Kõik mis toimub süstemaatiliselt ümberringi peabki vastavalt olukorrale sündima. Iga inimene vastutab oma tegude ja sõnade eest. Need inimesed, kes olid sinu peale kurjad, ei hakanud sulle külge, sest sul oli selle sündmuse avamiseks kaitse olemas. Nad tahtsid sind üht ja teistpidi mõjutada aga ei saanud. Sellistele inimestele tuleb andeks anda. Pingi avamine oli üks osa energiavoost, see tuli ära teha. Selle teoga sa lisasid energiat, see on vajalik terviklikuks energiaks. Kõiksus hindab seda ja ütleb, et selliseid ettevõtmisi võiks olla Eestimaal palju, mis loovad terviklikku energiat. Kiidab seda, et igasugune abi oli teretulnud, inimesed olid südamega asja juures. Ütleb kui sa oled tegevuses, oled sa olles hoitud, oled olemas ja hoitud, seda tegevust sul jätkub. Ise valid teema mida teed, teised ei saa käskida, sina otsustad oma elu üle ise. Tegevus on tegevus, siis kui sel on mõte. Paljud inimesed teevad mõttetuid asju. Inimesed tunnevad end tühisena, mida teevad. Tühised inimesed viivad end hukule. Viimastel aastatel on olnud muutusi inimeste elus. Kui inimestele tulevad muutused, uuenemised, siis toimub inimestes meelte avardumine. Maailm muutub, laieneb ja avardub. Kosmos annab sulle energiat juurde."

Eelnev räägitu oli peaingel Miikaeli poolt, siis järgnesid vastused minu küsimustele. Algelt soovitatud puuskulptuuri naiskuradist asendamine Jutuvestja pingiga ei segavat, sest mõte jääb samaks. Pingi valmistaja Andres Rattasepp ei soovinud valmistada puuskulptuuri naiskuradist (ta konsulteeris jutuvestja Piret Pääriga) ja nii see asendus Jutuvestja pingiga. Nimeliste vahtrate istutamine on õige, sest hinged suhtlevad omavahel Jutuvestja pingil. Minul soovitati kõrgematelt jõududelt paluda õnnistust selle koha hoidmiseks, et ei toimuks fatalismi. Kuradi poistel on oma koht energeetikas. Pingi peale ei tule, takistus on ees, hiilivad läheduses. Kosmos annab mulle väge juurde, et edasi tegutseda.

Nimeliste vahtrate istutamine Päränd alleele on õige tegu ja nimelt kellele on minu otsustada. Soovitati toimetada kihelkonna piirides. Jätkan projekti "Pärimuspaikade austamine" täiendamist kohapärimust tutvustavate tekstitahvlitega ja lisame nimesildid vahtratele.

Vestlus toimus kanaldaja Margus Maripuu kaudu.

Eha Kaljusaar

Projekt „Pärimuspaikade austamine“ jätkub

Aasta tagasi selgus, et minu sünnikodu, kus eeskambri pliidiilööri ääres ilmale tulid, asub mõnikümne meetrit eemal pühast paigast, Järgküla Hiiekünkast. Läheduses asuv mütoloogiline paik Taelamäe oma kuradilugudega oli mul teada lapsepõlves. Samuti räägiti lugusid Haimre rahvamaja vaimolenditest.

Aastaid tagasi tekkinud huvi kohapärimuse ja eriti sünnikoha täpsema uurimise vastu pani aluse projektile „Pärimuspaikade austamine“. Teostamise käigus tulid uued mõtted ja seega projekt jätkub.

Kõigepealt nimeline tänu neile, kes südamest kaasa aitasid, et pargipink jutuvestjaga sai teoks. Panustasid heateona saarepuu langetaja Raul Roosileht, puuskulptuuri teostamise mitmekülgne abistaja Karmo Kaljusaar, jutuvestja pingi aluse ehitaja Argo Part, tehnikaga aitas Hanno Marrandi, pingi asukoha maamomanik ja korrashoidja Aap Põldmann. Aitäh kõigile, kes pärimuspäeva kordaminekule kaasa aitasid! Sügav kummarus annetajatele!

Lugejale väike ülevaade,

mis tehtud ja mis veel teoksil.

Enne puuskulptuuri „Pargipink jutuvestjaga“ avamist 29. augustil istutasid Haimre Kultuuriseltsi liikmed, nimeliste puude omanikud või nende lapsed 8. augustil Järgküla tee äärde nimelised vahtrapuud pärandkultuuri jätkajatele. Vana Järgküla teeäär Haimre rahvamajast kuni jutuvestja pingini saab Pärandkultuuri vahtraalleks.

MTÜ Haimre Kultuuriselts austab sellega Haimre Noorrahva Ühingu (HNÜ) poolt 1938. aastal istutatud vahtraalleed, millest mõned algselt istutatud ja osa vanast puuvõrsest kasvanud puud on alles. Õnneks on säilinud HNÜ juhataja Arnold Andresoo istutatud vahter. Arnold oli Haimre rahvamaja ehituse eestvedaja, orkestri- ja näiteringi juht, pühendades end täielikult rahvamaja tegemistele. Tänavu detsembris täitub 120 aastat Arnoldi sünnist.

Et vahtraalleed saaks värvirikkam ja pakuks silmailu, ostsime eri sorti vahtrad Juhani puukoolist. Nimelised puud istutati isikutele, kes aastakümneid on tegelnud pärandkultuuri edasikandmisega Kasti-Haimre piirkonnas: Eevi

Evald Urvaste puu istutamine. Näpunäiteid jagab puuskulptor Andres Rattasepp (keskel), kes osales aktiivselt talgupäeval.

Foto: Enn Kõrver

Jaago, Taimi Kingisepp, Eha Kaljusaar, Aino Mitt, Evald Urvast, Meinhard Uustalu, puud said ka aastakümneid tegutsenud taidluskollektiivid.

Kevadel saavad nimelised vahtrad Salme Kingisepp, Linda Luts, Ermi Littover ja Toomas Tiits. Vahtrate juurde paigutame neid inimesi tutvustavate nimesildid. Kohapärimust selgitavad stendid paigaldame jutuvestja pingi kõrvale, Arnold Andresoo nimelise vahtrapuu alla, Haimre rahvamaja ja magasiaida juurde. Selleks et jutuvestjal oleks vaatajaid ja kuulajaid, tuleb lõpliku tulemuse nimel tegutseda ja kirjutada uusi raha- taotlusprojekte.

Andres Rattaseppa puuskulptuur „Pargipink jutuvestjaga“ leidis kauni ja õige koha. Küllastades jutuvestja pinki, istuge ja pöörduge palves Looja poole, et täituks teie hingesoov. Vaadake ka hoolega pingi kunstipärast teostust. Järgnev on minule meedium

Margus Maripuu kaudu edastatud: „Energia kui jõud juhtis kunstnikku puuskulptuuri valmistamisel ja ka asukoha mahamärkimisel. Jutuvestja asukohta paigaldamine avas uue energiavoo, lisades terviklikku täiendust. Kuna energia voolab pingi juures ilusti, saab siin olema tulevikus tervendamiskoht. Energia juhtis kunstniku nii, et pingi seljatagusesse on meisterdatud avaus (kuradipoiste koopaava) ja jutuvestja seljataguse pingiosa lõpus on kujutatud põrgumärgised. Taelamäe kuradipoisid toimetavad edasi, pingini nad ei tule, on seal lähedal valves. Kuradit nimetasid eestlased muinasajal vanapaganaks, kes oli humoorikas tegelane. Kirik on teinud temast paha.“

Head inimesed, andke teada, kui teil on rääkida lugusid minevikus toimunud. Rõõmuga kirjutaksin need kohapärimuse varamusse.

Eha Kaljusaar

Kümme aastat Haimre Kultuuriseltsi. Selle tähisena istutavad vahtrapuu äsja juhataja ametikoha üle andnud Mati Terestal ja kultuuriseltsi uus juhataja Mari Kann.

PÄRIMUSPÄEV

Kell 13.00 puuskulptuur „Pargipink jutuvestjaga „ avamine.

Mängib lõõtspill – Silvi Sisas

Avasõnad – E. Kaljusaar

Katte eemaldavad projekti „Pärimuspaikade austamine“ juht E.Kaljusaar, Taelamäe lugude vestja Helmi Aoveer ja puuskulptuuri meister Andres Rattasepp.

Järgneb tegevus rahvamajas. Avatud on kodukohvik. Suurde saali on paigaldatud lauad. Kui rahvas on kogunenud saali, jätkub Pärimuspäeva kava.

Lõõtspillilugu.

Ülevaade Järgküla pärimuspaikadest. - E. Kaljusaar

Lõõtspillilugu.

M.J.Eisen 1. Kuidas sai Taelamäe oma nime?

2. Taelamäe kurat - loeb Riho Võigemast

Lõõtspillilugu

Sissejuhatus Helmi Aoveere esinemisele (E.Kaljusaar)

Helmi räägib oma läbielatud kuradilugusid.

Lõõtspillilugu

Viimane muistendi saamlugu „ Taelamäe nukrid“ - E.Kaljusaar

Lõõtspillilugu

Lõpusõnad.

Pärandalleele istutatud vahtrade omanikud.

1. Haimre Kultuuriselts
asustatud 2010
(Mägivaher"Leopoldii")
2. Evald Urvast
Direktor/õpetaja
taidleja, giid
(vaher "Columnare")
3. Meinhard Uustalu
Koduloolane, genealoog
rahvamaja juhataja
(vaher"Pyramidale")
4. Eevi Jaago
Märjamaa / Haimre
Naisrahvatantsu juht
(vaher"Grimson King")
5. Eha Kaljusaar
Märjamaa/Haimre
kultuuritöötaja/näitejuht
(suhkruvaher)
6. Taimi Kingisepp
Haimre kool/ rahvamaja
Muusikaõpetaja
(vaher"Royal Red")
7. Aino Mitt
Kooli kodulootoa hoidja
algklasside õpetaja
(vaher "Fricine")
8. Salme Kingisepp
Raamatukoguhoidja
külakogukonna hing
(vaher "Drummond")
9. Elvi Valdmets
sõnaseadja, etleja
(punane vaher)
10. Toomas Tiits
"Tagasivaade Haimre
koolile" autor
(höbevaher"Pyramidale")
11. Jaan Kurepalu
koolmeister
1931-1961
(höbevaher "Pyramidale")
12. Haimre näitering
100
1922 - 2022
(kirju vaher)
13. Haimre raamatukogu
100
1923 - 2023
("Princeton Gold")
14. Ermi Littover
kunstnik/karikaturist
vilistlane
(mägivaher)
15. Agu Raadik
kultuuripärandi
kaitsja
(punane vaher)

Haimre Kultuuriselts
asutatud 2010

Direktor, õpetaja

Evald Urvast

raidleja, giid

Koduloolane, genealoog

Meinhard Uustalu

rahvamaja juhataja

Naisrahvataisjuht

Eevi Jaago

Märjamaa, Haimre

Kultuuritöötaja, näitejuht

Eha Kaljusaar

Märjamaa, Haimre

Muusikaõpetaja

Taimi Kingisepp

Haimre Põhikool, rahvamaja

Haimre algklasside õpetaja

Aino Mitt

Kooli kodulootsa hoidja

200

Raamatukoguhoidja

Salme Kingisepp

külakogukonna hing

100

Näiteringi näitleja

Elvi Valdmets

sõnaseadja, etleja

Haimre kooli vilistlane

Toomas Tiits

"Tagasihvaade Haimre koolile"

Haimre kooli vilistlane

Ermi Littover

kunstnik, karikaturist

Koolmeister

Jaan Kurepalu

1931 - 1961

**Rahvamaja
näitering 100**

1922 - 2022

Eha Kaljusaar

Vahtrate sildid 1,5x200x100 mm

30.05.2022 Meelis Kaljuma

Pildil 2022.aasta talgud pildistab Enn Kõrver. Nimesilte vahtradele paigaldavad Karmo ja Kert Kaljusaar.

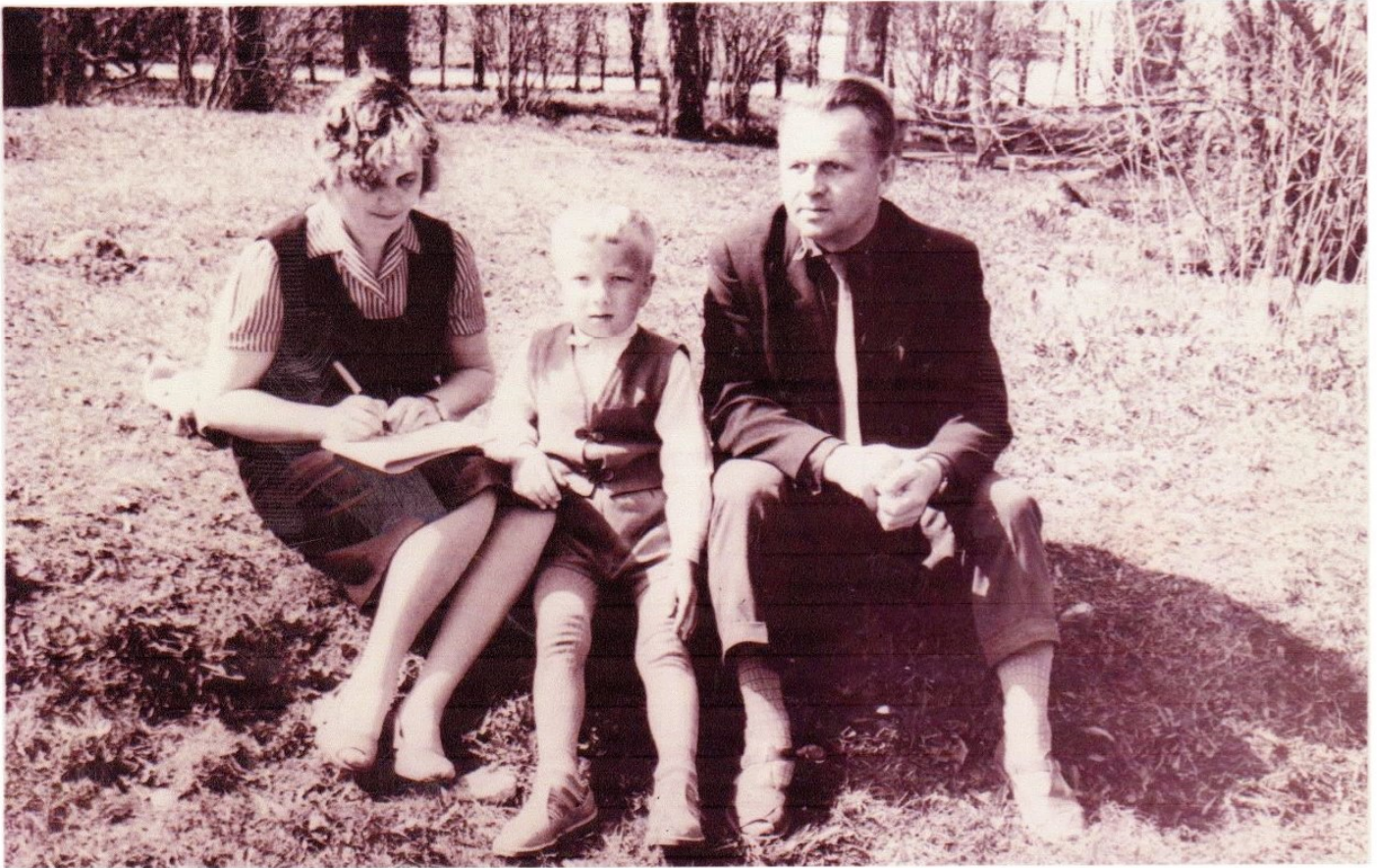
Üritusel Pärimuspäev on alati olnud kodukohvik. Enn, kroonika jaoks projektile “Pärimuspaikade austamine” piltide autor kohvikus ostmas. Teenindavad head abilised Külli ja Kristi.

Haimre **Kultuuriselts** 10 vahtrat istutavad esimehed Mati ja Mari.

Pildil Evald Urvast perega ja alumisel pildil Elvi Valdmets.

Pildil Evald Urvast perega ja alumisel pildil Elvi Valdmets.

Ermi Littover, Meinhard Uustalu, Jaan Kurepalu, Salme Kingisepp.

sti NSV teeneline kultuuritegelane Ermi
i t t o v e r on sündinud 1921.a. Rapla
raioonis riigirentniku peres. Kunstniku enda
nude järgi sai ta ettevalmistuse eluks viiel
aastaal. Järgnes töö EKP Rapla raiooni-

Rahvatantsujuht Eevi Jaago ja näitejuht Eha Kaljusaar vahtrat istutamas.

Taimi Kingisepp Haimre Põhikooli muusikaõpetaja ja rahvamaja ringijuht .

AINO MITT Haimre põhikooli algklasside õpetaja ja koduloota hoidja.

Pildil 2023.aastal istutatud vaher "Princeton Gold".

Hainre raamatukogu 100 1923 - 2023

Eha Kaljusaar koos pojaga Haimre näitering 100 vahtrat istutamas.

Raamatu "Tagasivaade Haimre koolile" autor
TOOMAS TIITS

Kultuuripärandi kaitsja - AGU RAADIK

Kultuuripärandi kaitsja - AGU RAADIK

Teave vahtra omanike kohta.

Jaan Kurepalu (1903-1995) on Haimre koolijuhtidest tuntuim, ta oli tõeline "maa sool". 1931.a. sügisel tuli ta tööle Kasti 6-klassilisse algkooli õpetajaks. 1932.a. kolitakse uude koolimajja (kooli nimi Haimre algkool) ja Jaan Kurepalu määratakse juhatajaks. Tema juhtimisel hoogustus õpilaste isetegevus, tegeleti kodu-uurimisega. Jaan Kurepalu juhendas laulukoore ja mängis rahvamaja näiteringis. Jaan Kurepalu oli Haimre Noorrahva Ühingu sekretär. Tänu temale on Haimre muuseumi toas ülevaade rahvamaja ehitusest ja teisi jäädvustusi. Jaan Kurepalu töötas direktorina 1958.aasta sügiseni, edasi jätkas õpetajana 1960.-61.õppeaasta lõpuni, siis siirdus perega elama Tallinna Meriväljale.

Evald Urvast (1917-1985) oli varem aasta bioloogia-geograafia-keemia õpetaja. Pärast kahte aastat Kullamaa vallas kooli direktorina töötamist, naasis ta 1950.aastal Haimre kooli ja jäi siia tööle oma elu lõpuni, seejuures 31.08.1958-31.08.1979 koolidirektorina.

Oma elutöö tegi Evald Urvast Haimre koolis. Väga palju tegi ta ära oma õpilastega kooliaia ja pargi rajamisel. Evald Urvast kujundas ja rajas õpilaste abiga veel ka rahvamaja pargi.

22.01.1982 avati Haimre koolimuuseum. Esimesed väljapanekud koostas Evald Urvast. Ta oli suur koduloo- ja reisihuviline, mälumängur ja suurepärane ekskursioonijuht. Hea sõnaseadmise oskuse tõttu oli ta hinnatud ilmalike kombetalituste korraldaja.

Evald mängis rahvamaja orkestris ja näiteringis.

Ermi Littover (1921-2015) sündis Nõmmeotsa külas Kännu talus ja lõpetas Haimre kooli.

Pärast sõda töötas ta õpetajana Haimre koolis, rahvamaja juhatajana Haimre rahvamajas, seejärel kuni pensionini tehnilise töötajana Märjamaa, hiljem Rapla rajooni nõukogude asutustes.

Juba õpilaspäevil tuli esile Ermi hea joonistamisoskus. Kaasasündinud võimed, pidev enesetäiendamine tegid temast Rapla rajooni tuntuima kunstniku. Tema tegevust hinnati 1975.a. ENSV teenelise kultuuritegelase aunimetusega. Aja jooksul lisandus teisi tunnustusi, viimati 2013.a. Rapla maakonna hõbedane vapimärk.

Tema akvarellidest, õlimaalistest ja mõnes teises tehnikas tööd on kokku pandud ligemale 70 personaalnäitust. Ta oli viljakas eksliibriste looja.

Meinhard Uustalu (1928-1994) sündis Järgkülas Jaagu talus ja lõpetas Haimre kooli. Meinhard on töötanud lühikest aega Haimre koolis õpetajana ja mitmed korrad olnud Haimre rahvamaja juhataja. Teda teatakse kolhoosi raadiosõlme välja ehitajana ning saadete koostajana. Translatsioonivõrk viidi iga kolhoosipereni. Raadiosõlm asus alguses rahvamaja teise korruse raamatukogu toas ja hiljem Kasti mõisas. Kohalikud saated (al.1957) olid väga oodatud, lisaks kolhoosis toimuvale, saates esinesid ka rahvamaja lauljad. Eriti oodatud olid Sepa Juku kirjutatud vemmalvärsid, mis kajastasid majandis juhtunut.

Meinhardist kujunes ka küla piltnik, keda kutsuti jäädvustama erinevaid sündmusi või kellelt telliti passipilte. Ta tundis suurt huvi kodukandi ajaloo vastu ja kasutas suure osa oma puhkustest uurimistöole Tartu Ajalooarhiivis. Meinhard talletas kolhoos Tasuja kroonika, oli paljude suguvõsa kroonikate koostaja.

Toomas Tiits (1943-2020) sündis ja kasvas Kasti külas Tiigi talus.1950.aastal alustas kooliteed Haimre Mittetäielikus keskkoolis.Pärast Märjamaa Keskkooli lõpetamist siirdus õppima Tartu EPM-sse metsandust ja töötas sellel alal pensionini.

Sünnikoha koolikaaslaste jaoks on Toomas jäädvustanud end Haimre kultuuri- ja haridusloosse, kirjutades raamatu "Tagasivaade Haimre koolile". Raamatu saateks kirjutab Toomas:" Oma kodukandi kultuuriloo, sealhulgas haridusloo tundmine, peaks igaühe jaoks tähtis olema ja siduma neid inimesi, kes siin sündinud , kasvanud, õppinud, siia paigale jäänud või ka siit kaugemale rännanud."

Salme-Melanie (Luts) Kingisepp (1921-1991) sündis ja kasvas Järgkülas Nõmme talus, õppis Kasti algkoolis ja Haimre koolis. Töötas kodutalus. Pärast II maailmasõda 1945.a. asub tööle Haimre rahvamaja teisele korrusele raamatukogusse.Salme pühendas oma elu raamatukogule. Ta oli väga hea male- ja kabetaja, käis võistlustel ja õpetas huvilisi.Raamatukogu tuba oli rahvamaja ainuke soe ruum. Tänu Salme sõbralikkusele kujunes kohalikele raamatukogu õhtuti kooskäimis kohaks. Raamatukogu lahtioleku aeg oli kell 14.00-21.00, millest enamasti kinni ei peetud, sest noored tahtsid ühiselt aega veeta. Nii toimis see aastakümneid. Kuna kodus ootasid loomad talitamist, jõudis Salme sageli lehma lüpsma öösel kella ühe ajal. Salme kirjutas kõik kuulutused, plakatid ja loosungid, mis tol ajal teha tuli rahvamajas ja ka majandis.Salme laulis naisansambelis ja oli näiteringi etenduste etteütaja. Raamatukogu oli Salmele teine kodu ja ise oli ta külakogukonna hing.

Aino (Udumets) Mitt (1936 - 2023) sündis Lääne maakonnas Koluvere-Kalju vallas Maidla külas. Lõpetas Maidla Mittetäieliku Keskkooli 1951. aastal. Pedagoogilise hariduse sai Haapsalu Pedagoogilises Koolis, mille lõpetas 1955. a. Tööle suunati Märjamaa rajooni Haimre 7-aastase kooli algklasside õpetajaks arvates 1. septembrist 1955. a. See jäigi ainsaks töökohaks ja kodukohaks.

Aino tegeles kodu-uurimisega juba kooli algusest peale kui direktoriks oli Jaan Kurepalu. Pärast pensionile jäämist 1993. a. jätkas tööd kooli muuseumis. Aino jäädvustas kohaliku kogukonna haridus- kultuuri lugu sõnas ja pildis. Tutvustas õpilastele muuseumi materjale ja kooli aastapäeva kokkutulekutel oli muuseum avatud huvilistele. Muuseumi materjalide täiendamise ja hoidmise eest hoolitses Aino kuni Haimre kooli sulgemiseni 2012. aasta kevadel.

Taimi (Tammsalu) Kingisepp sündis 1949. a. Velise-Nõlva külas. Lõpetas 1968. a. Pärnu-Jaagupi Keskkooli ja tuli tööle Haimre kooli muusikaõpetajaks. Ta alustas kohe kooride loomisega viies peatselt need heale tasemele. Õpetas poistele kitarrimängu, olles kooli muusikali lavastustes saatemuusika õpetaja. Taimi hakkas juhendama ka rahvamaja muusika ringe, olles samas mõned aastad rahvamajas kunstiliseks juhiks. Pere loomine sidus ta siinse kogukonnaga. Rahvamajas juhendas ta aastakümneid naisansambleid ja mängis mitmedes tantsubändides.

Eevi Jaago, olles Märjamaa Keskkooli kehalise kasvatuse õpetaja, hakkas juhendama naisrahvatantsu. Haimres naisrahvatantsu juhendajaks oli ta juba nõukogude ajal. Viimase perioodi 1999 - 2021 kuni koju jäämiseni juhendas ta Haimres pidevalt, seal hulgas mitmed aastad kahte naisrahvatantsurühma. Abikaasa Mati saatis akordionil.

Elvi (Kristal) Valdmets sündis 1945. a. Velise-Käriselja külas. Elvi omades loomuliku näitlemisannet, naerutas vaatajaid aastakümneid mängides rahvamaja näiteringis. Võitis Raplamaa Harrastusteatri festivalil parima naisosatäitja auhindu. Kuulsaks sai ta Maalina, ise sõnastades ja mahlaselt esitades aktuaalseid teemasid. Maalina kutsuti teda palju erinevatesse kohtadesse esinema.

Eha (Mitt) Kaljusaar sündis 1946. a. Järgkülas, Jaani talus. Lõpetas Haimre 8-klassilise kooli. Hiljem Viljandi Kultuurharidustöö Kooli kultuuritöötaja ja näitejuhina. Töötas Märjamaa kultuurimajas 25. aastat ja sama palju Haimre rahvamajas, olles samas ka näitejuht. Elutööks oli Haimre rahvamaja renoveerimine ja eelkäijate töö jätkamine kohaliku haridus ja kultuurielu materjalide jäädvustamisel. Huvi pakkuva kohapärimuse uurimisega täiendab ta Haimre muuseumitoa materjale.

Agu Raadik sündis 1950. a. Moka külas ja lõpetas Haimre 8. klassilise kooli ja Tihemetsa sovhoostehnikumi. Töötas majandis bussijuhina, hiljem Haimre Piim autojuhina. Agu on silma paistnud ühiskondliku aktiivsusega. Teda on korduvalt valitud Märjamaa valla volikogusse. Selle liikmena püüdis ta lõpuni vastu seista Haimre kooli sulgemisele. Agu oli Haimre ja Kuntsu küla külavanem. Märjamaa valla külavanemate ühenduse eestvedaja, praegu selle liige. Agu on korraldanud külakokkutulekuid, jaaniõhtuid, muid üritusi. Olles külavanem on ta südameasjaks olnud Haimre pargi ja küla heakord. Agu toetab Haimre rahvamaja ettevõtmisi ja on Haimre Kultuuriseltsi liige

Monoetendusega "Loreida ja mehed" korjas Eha raha projekti "Pärimuspaikade austamine" jätkamiseks, kuna rahataotlusprojekti kirjutamisega ei õnnestunud raha saada. Kokku toimus 13. esinemist, neist osa kutsutud esinema kokku lepitud summa eest ja osa 5 € pileti raha eest. Loreida teenis 820 eurot, mis aitas projekti jätkata. Kuna projekt oli tavatu (taevast juhitud), siiski tundus selle teostamine loomupärane, innustatud ja raha kogudes mitte pooleli jätta vaid kindlasti lõpuni viia. Taevast anti energiat, tarku mõtteid ja tahtmist seda teha.

2022.aasta talgupäev oli tööde rohke. Istutati juurde vahtraid, lisati nimesildid ja paigaldati infotahvliid. Teostati vajalikke korrastustöid. Kasutusel oli tehnikat.

2022.aasta juunis toimunud talgupäeval pildil Karmo Kaljusaar teeb segu infotahvli kinnituseks segu.Kõrtsu talu omanik Aap Põldmann. Paremalt Arvi ja Ljudmilla Urvast.

Alumisel pildil väike lõuna. Külli tegi kringli, tema kõrval tütar Kerli. Maire Kõrver ja Eha.

Kultuuriseltsi korraldatud teisel (2022.a.) taigupäeval istutati juurde nimelisi vahtraid, lisati nimesildid ja infotahvlid. Pildil Jutuvestja pingi värkendamine.

2022.aasta juunis toimunud talgupäeval sai puhastatud Pargipink Jutuvestjaga ja puidukaitsega üle võõbatud.
Töötavad Mari Kann ja Maire Kõrver.

2022.aasta juunis toimunud talgupäeva pildil viimane suur abiline Karmo Kaljusaar. Ees paremal kultuuriseltsile kaks aastat varem istutatud kuivanud vahtra asemele istutatud uus vaher.

Alumisel pildil vaade Pärandalleele - vahtradele paigaldatud nimesildid

Infotahvliid rahvamaja ees, töökoja juures, 1938.aastal Arnold Andressoo poolt istutatud vahtra all ja Jutuvestja pingi juures kajastavad kohapärimust. Endist Järgküla läbiv teelõik on tervik rahvamajaga.

PÄRIMUSPÄEV

Märjamaa Nädalaleht

15. juuni 2022

Pärimuspaikade projekt täienes uute puude ja tähistega

Laupäeval, 11. juunil peetud Moka küla talgupäeval täienes Haimre Kultuuriseltsi projekt „Pärimuspaikade austamine“ uute vahtrapuude, nimesiltide ja infotahvlitega.

Infotahvlid valmistas Tartus asuv Salibar OÜ, tahvlite alusraamid Karmo Kaljusaar. Vahtrapuude nimesildid meisterdas sponsorina Meelis Kaljuma osaühingust Raudveli. Kuus vahtrapuud Pärandi alleele ja kaks püramiidelupuud Jutuvestja pingi juurde aitas kohale toimetada Külli.

Infotahvlid ja osa istikuid on tasuta annetatud raha eest. Ära sai kasutatud ka Haimre Kultuuriseltsile Märjamaa vallast taotletud raha

Jutuvestja pink ja selle juures olev infotahvel.

Foto erakogust

vahtrapuude ostmiseks.

Avaldan tänu teile, kallid inimesed: Milla ja Arvi Urvast, Enn ja Maire Kõrver, Mari ja Lennart Kann, Külli, Kerli, Karmo ja Kert, külavanem Aap ja Maili laupäeval ühiselt tehtu eest.

Kui varem ei olnud projekti eesmärgist täit selgust, siis

nüüd kõnetab huvilist väike jalutuskäik endisel Järgküla maanteel. Augustis on plaanis kolm aastat aega võtnud projekt lõpetada pärimuspäevaga, avades praeguse lisana meistri poolt valmistatava taiese.

Projektijuht
Eha Kaljusaar

Taamal kuradi lugudega pärimuspaik Taelamäe

Taelamäe asub Märjamaa kihelkonnas Märjamaa vallas Moka külas. Aastadel 1790 - 1800 asutas Kasti mõis Taelamäele karjamõisa, mida nimetati Järgküla mõisaks (Hoflage Jerküll). Dobermanni järgi ehitati Taelamäele karjalaut, rehi ning väike elamu karjasele, kõik olid puitehitised. Täielikult võeti karjamõisa alla Korsiküla (enam ei eksisteeri) maad, vähemal määral puudutati ka Moka ja Järgküla põlde. Järgküla karjamõis eksisteeris suhteliselt lühikest aega ja pärast 1820. aastat jaotati maad uuesti taludeks. Tänapäeval on kurikuulsast Taelamäe talust järel vaevumärgatav ahervare ja viljapuuaued on muutunud sügavaks „kuristikuks“.

Taelamäe kurat on kirjaliku kuulsuse saanud tänu M. J. Eisenile, kelle 1882. aastal ilmunud muistendite kogus „Esiivanemate varandus“ on kirjast kaks lugu. Esimene neist räägib kuidas Taelamäe oma nime sai. „...Vanakuri tahtnud suitsule tuld saada. Ilm oli olnud vihmane. Taelakivid saanud märjaks. Tule süütamine ei õnnestunud kuidagi, proovinud üha uusi kive ja visanud need siis maha. Maha loobitud kividest tekkinud mägi...“.

„Taelamäe kurat“

Taelamägi on Märjamaa kihelkonnas Kasti vallas. Enne, vanal targarl ajal, elanud Taelamäel talupidaja Tõnis.

Kord Märjamaa laadal ütelnud keegi hiidlane Tõnise vastu: „Osta mulle pool kortelt viina, ma annan sulle eluaegse leiva!“

Taelamäe peremees mõelnud tükk aega, siiski ostnud viimaks ja sõitnud koju. Kodus võtnud mees hobuse ära, viinud rehe alla, unustanud aga heinad ette andmata. Tüki aja pärast, kui mees juba toas sooja oli saanud, tuli talle hobune jälle meelde. Siiski pole ta ise tahtnud välja minna, käskinud naist hobusele heinu anda. Naine vaadanud rehe alla, kus hobune olnud ja hüüdnud: „Mis sa räägid! Hobusel ikka kaeravakki ees, ise põle heinugi and.“

Mees pole seda uskunud, läinud ise vaatama. Hobusel olnudki kaeraga täidetud vakk ees. Mehel tulnud nüüd leiva ostmine meelde.

Õhtul, kui tuli kustunud, tulnud äkitsi keriselt kivi mehele pihta. Mees karanud voodist välja, võtnud tule üles – ei kerisel pole kedagi näha olnud. Nüüd saanud teine alles aru, et enesele kuradi oli ostnud.

Peale seda ei ole kurat oma rahva külge puutunud, loopinud aga kive võoraste peale, kes Taelamäele läinud.

Peremehel olnud aga siiski kibe lugu. Kui ta ükski olnud, tulnud kurat ta juurde ja küsinud tööd. Nõnda läinud mitu aastat mööda. Viimaks kaevanud mees oma häda jälle ühele hiidlasele Märjamaa laadal. See õpetanud meest nõnda: „Pane piitsale seitse sõlme sisse, hoia piitsa aga käepärast. Siis kui ta su juurde tuleb, hakka teda lööma ja loe sealjuures ikka üks ja üks, aga mitte kaks, siis saad ise ka peksa. Sedaviisi pead teda niikaua lööma, kuni katuseunkast välja. Mis tema sulle ütleb, hoia tegemast.“

Mees teinud piitsale seitse sõlme sisse, hakanud kuradit peksma ja lugenud ikka üks ja üks. Kurat hüüdnud: „Ütle kaks ka!“

Mees peksnud aga edasi, ei ole muud sõna ütelnud kui aga üks. Niikaua kuni kurat unkast välja läinud. Sestsaadik on Taelamäe kurat kadunud.

Taelamäe elanikud

XX sajandi esimesel poolel oli Taelamäel Kasti mõisa moonakate maja, kus elasid erinevad perekonnad. Kuuldavasti oli moonakate maja ehitatud kunagisest rehi hoonest. Taelamäe peretitar Helmi (86a.) räägib: „Moonakate majas oli neli suurt eluruumi, igas toas oli reheahi koldega. Koldes elava tule peal keedeti toitu. Koldel laes olid konksud, kuhu riputati pada, mille kõrgust oli võimalik muuta. Toast viis üks sahvrisse ja sahvri põrandal oli väike maa-alune kelder. Maja esiküljel oleva eeskoja kaudu siseneti kahte eluruumi, maja tagant küljest eeskoja kaudu samuti kahte eluruumi. Üks neljast ruumist oli muldpõrandaga, mida kutsuti Tooni toaks. Ilmselt oli seal kunagi elanud Tooni. Selles ruumis olid meie kanad. Meie ja kõrvaltoa põrandad olid paekivist. Neljandal ruumil oli laudpõrand, kirjas Punga taluna ja seal elas Miina Puntso. Miina ei olnud meie sugulane. Meie kõrvaltoas elas isa vend Kaarel. Onu Kaarel oli kingsepp. Loomade pidamiseks oli eraldi laut, mille otsas ait.“

II maailmasõja ajal toimunud lahingute ajal olid sakslased Taelamäel. Venelased

pommitasid, maja katus sai kahjustada. Hiljem räsisisid katust tugevad tuuled, viies osa katusest kaasa. Taelamäe nn. moonakate maja hävis.

Taelamäe kuradi lood elavad suusõnaliselt

Taelamäe oli XX sajandi keskpaiku sinsele kogukonnale kuulus kuradi lugudega. Räägib ise kogenud Taelamäe talutütar Helmi: „Mängisin ükski toas, istusin aknalaua peal. Ootasin ema. Minust vanemad öde-vend, Salmel ja Jaan, olid Haimre koolis. Nooremad, Saima ja Evald, olid kõrval onu Kaarli juures. Neile meeldis vaadata kui onu kingsepatööd tegi. Ma ei mäleta kui vana ma olin, aga koolis ma veel ei käinud. Kuulen, keegi kraabib küntega kerise peldil peal, kriips-kraaps, mitu korda. Mul oli suur hirm, olin hästi vakka. Kui ema tuppa tuli, rääkis talle. Ema ei uskunud, tegi kerise peldil lahti ja küünejalged olid tahmase peldil peal. Piimakruus, mille ta oli hommikul sooja pannud, oli ümber.“

Teine lugu. „Olime omapead kodus, isa oli juba surnud ja ema oli tööil. Oli sügisene rehepeksmise aeg. Ema oli kuskil rehepeksu juures. Meie hakkasime kodus rehepeksmist mängima. Selleks panime taburetid üksteise otsa. Tagusime taburetite jalgade külge naelteta niidurullid ja panime paelast rehepeksumasinala veorihmad. Mõtlesime, et peksame ka kodus rehte. Vanem vend Jaan hakkas ahju pealt nagu vilja masinasse viskama: kiskus kuivama pandud kindad, sokid, mütsid ja viskas tabureti jalgade vahele, need olid nagu vili. Lõpuks hakkas tal ahju pealt kätte mütsi taoline pehme mütsakas. Ta viskas selle ja see läks taburetite üle, kapi taha. See ajas toa paksult tolmu täis. Me ei näinud taburetite juures enam üksteistki. Tegime ukse ja aknad lahti, tuulutasime tuba. Kui tolm ära kadus, hakkasime otsima, mis asi see oli mis kapi taha läks, aga ei leidnud midagi.“

M. J. Eisen Eesti mütoloogiat uurijana paigutaks need lood muistendite alla, kuid on ka maininud, et nendes lugudes leidub oluline teadmuse ajaloolise olustiku kohta.

Kohapärimuse huviline Eha Kaljusaar sai 2019. aasta sügisel küsimusele „Mis on saanud Taelamäe kuradist?“ kanaldaja Margus Maripuu vahendusel vastuseks: „Taelamäel elavad musta-ava taga kaksikud kuradipoisid, keda kutsutakse Nukrideks. Neil on mürkroheline karv ja mustad süüdamed. Oma territooriumil ringi liikuvate Nukripoiste ohjes hoidmiseks on soovitatav Taelamäele püstitada naise kujuga puust skulptuur.“ Nii sündiski XXI sajandil Taelamäe uus kuradilugu ja sai alustatud projektiga „Pärimuspaikade austamine“. Augusti lõpul 2020. aastal avati Haimre Kultuuriseltsi poolt Andres Rattaseppa meisterdatud taies Pargipink Jutuvestjaga kohapärimuspaigale - Taelamäe.

Järgküla kõrts, Kasti algkool, Haimre rahvamaja

Kohapärimus kõneleb:

Järgküla kõrts, Kasti algkool, Haimre rahvamaja.

Teadaolevates dokumentides märgitakse Järgküla nime esmakordselt, seda kajastab ka ENE, 1529. aastal nimekujuga Gerkefer.

Algselt oli siin Järgküla põldude keskel pühapaik: Hiieküngas hiiepuuga. 1752 -1759 esineb meetrikas Kasti mõisale kuuluv Jõreküllü kõrts, mille asukoht ei olnud siin. Varasema küla keskpunkt, mille elanikud hävitas suur katk, liikus mõnevõrra kirdest praeguse rahvamaja piirkonda. 1783 ehitati siia kõrts. Aastatel 1795 - 1800 kirjutas Dobermann: "Küla asub põldudest ja võsast ümbritsetud kõrgendikul."

Järgküla on olnud 19. ja 20. sajandil Kasti keskseks külaks. Asukoha tõttu liikus siin rohkesti inimesi - enamiku Kasti, aga ka Valgu rahva kiriku ja turu tee viis läbi küla. Varasematel aegadel töötas siin kõrts, mis meelitas rahvast ligi ja oli tegelikult tol ajal maarahvale ainsaks meelelahutuskohaks.

1876. aastal laseb mõis ehitada endise kõrtsi asukohale koolimaja ja Kõrtsu talu rajatakse uuele kohale. Elamu asub seal tänaseni. Koolimaja valmimisel asub samasse hoonesse ka vallavalitsus. Kui Eesti Vabariigi ajal 1923 viidi vallavalitsus Haimresse, alustas siin samal aastal raamatukogu. Kasti kooli juures algas seltsitegevus: 1922. aastal moodustatud Haimre Noorrahva Ühingu poolt organiseeriti laulukoor, näitering ja orkester.

Rahvamaja lugu algas 1932. aastal, kui kool kolis sügisel äsja valminud koolimajja. Haimre NÜ eesmärgiks seati hoone oma valdusesse saada ja rahvamajaks ehitada. Suuri teeneid Haimre rahvamaja ehitamisel, selle töö organiseerimisel ja tööde juhendamisel tegi Haimre NÜ (1925 - 1940) esimees Arnold (Anderson) Andressoo. Ühise tegevuse tulemusena kohaliku kogukonna kaasabil valmis 1936/37 Kasti/Haimre rahvamaja. Rahvamaja avapidu toimus Eesti Vabariigi aastapäeval 24. veebruaril 1937. Rahvamaja teisele korrusele ehitatud ruumis jätkas tööd raamatukogu. Rahvamaja valmis täielikult 1940. Rahvamaja on olnud ligi sajand ümbruskonna kultuurikeskuseks. Järgnevalt on rahvamajaga seostunud peaaegu kõik kohaliku ajaloo sõlmsündmused. 1940. a. toimusid siin esimesed nõukogulikud valimised.

Aastal 1941, kui sakslased tungisid 9. juulil Märjamaale, asus üks saksa väeosadest rahvamajja. 1944. a. augustis koondati rahvamajja omakaitsealased ja suunati siit Kesk-Eestisse rindele katma Saksa vägede taandumist.

Aastal 1945, kui loodi külanõukogud, sai sinne külanõukogu endale ruumid rahvamajja. Alul kandis külanõukogu nime Haimre, hiljem Alaküla.

1949. a. 25. märtsi hommikul toodi rahvamajja väljasaatmisele kuuluvad perekonnad - Atsi, Põlendiku, Saeveski ja Allika. Öhtupoolikul viidi siit inimesed edasi Haapsallu rongile.

1876. aastal Järgküla kõrtsi asemele ehitatud Kasti algkool.

Rahvamaja välisvaade 1999. aasta mais.

Mõni päev pärast 25. märtsi toimus rahvamajas koosolek ja sundkollektiviseerimise tulemusel asutati Järgküla, Nõmmeotsa, Moka ja Altküla elanikega kolhoos nimega Alaküla.

Kõik rahvarikkamad ettevõtmised toimusid rahvamajas, seda enam pärast kolhooside liitumist 1951. ja 1953. a.

Kui 1960. a. lõpetas külanõukogu siin tegevuse, siis alustas 1961. a. samas ruumis sidejaoskond, kolides siit edasi 1983 Kasti. 1955. aastast oli vasakus osas ka kaks korterit.

Ühes elas enamuse oma elust rahvamaja koristajana töötanud Leida, teises korteris varemalt Haimre kooli õpetajate pered, hiljem rahvamaja ja raamatukogu juhatajad.

Järgküla keskus rahvamaja ümbruses on rikas rohelusest. Arnold Andressoo mälestuste järgi olevat Kasti koolimaja ümber puude istutamine toimunud 1912. aastal. Aastatel 1957-1964 rajati rahvamaja juurde park.

Alaküla (hiljem Haimre) kauplus, mis oli aastaid töötanud Moka küla Mäe talus (rahvapärastel - Lutsu pood), sai 1964. a. endale ruumid Kangru elamus (selles talus oli ka eelmise EV ajal poodi peetud).

Ühiskondlik tegevus Järgkülas muutus tagasihoidlikumaks, kui uus kolhoosikeskus otsustati rajada Kasti piirkonda. Üldpilti muutis ka uus Märjamaa-Valgu maantee (ehitatud 1975/76), mis jättis läbivast liiklusest kõrvale rahvamaja ning teda ümbritsevad elamud.

1976. aastal paigutati rahvamaja seinale tahvel 1905. aasta sündmuste mälestuseks.

1977. a. reformiga Järgküla kui administratiivüksus likvideeriti ja liideti Moka küllaga.

1937. aastast tegutses Haimre raamatukogu rahvamaja teisel korrusel asuvas ruumis.

Halbade tingimuste tõttu kolis raamatukogu 1992. aasta suvel Kasti asundusse. 2006. aasta detsembris kolis raamatukogu siia tagasi, saades ruumi äsja renoveeritud rahvamaja vasakus osas.

Märjamaa Vallavalitsuse otsusega suleti 1994. aasta 1. juunil Haimre rahvamaja.

Rahva soovil avati rahvamaja tegevusse uuesti 1998. aasta alguses.

Algas rahvamaja taassünd, sest tühjana seisnud maja vajab kapitalremonti. 2000. aastal tellis Märjamaa vald renoveerimisprojekti. 2001. aastal teostati välisfassaadi täielik ümberehitus järgides algset (1937) projekti.

Järgnevatel aastatel teostati sisetööd, mis lõppesid 2007. aastal.

Eesti Vabariigi 100-nda aastapäeva kingitusena paigaldati 2018. aasta mais rahvamaja katusele kohaliku kogukonna annetusega Tuulelipp, millel olev aastaarv 1783 näitab Järgküla kõrtsi siia ehitamise aastat.

Kasti algkoolist ümber ehitatud (avatud 1937) Haimre rahvamaja 1960-del. Paremtal paistab 1963. aastal valminud "Tasuja" kolhoosi esimene korterelamu, mida rahvas nimetab "Toompeaks".

Rahvamaja 2001. aasta novembri lõpul.

Pärandkultuuri vahtraallee

Haimre Noorrahva Ühing moodustati 1922.aastal kunagises Kasti algkooli hoones.

Kasti-Haimre rahvamaja avati Kasti algkoolist ümber ehitatud hoones 24. veebruaril 1937. Haimre NÜ istutas 1938.aasta kevadel vahtrad rahvamajast kuni Haimre asundusse (2,5 km). Istutatutest kasvavad tänaseni veel üksikud puud, kaasaarvatud Haimre NÜ juhataja Arnold Andressoo istutatud vahter. Arnold oli Haimre rahvamaja ehituse eestvedaja, orkestri- ja näiteringi juht, pühendades end täielikult rahvamaja tegemistele.

Pildil paremal istutab Haimre NÜ ja Kasti rahvamaja juhataja Arnold Andressoo.

Vahtaalle istutamine 8.augustil 2020.aastal. Foto Enn Kõrver.

2011. aastal asutatud Haimre Kultuuriselts otsustas taaselustada kohapärimuse ja istutada tänutäheks pärandkultuuri elus hoidjatele nimelised vahtrapuud. Ühisel talgupäeval, mis toimus 8.augustil 2020.aastal istutasid kultuuriseltsi liikmed, nimeliste puude omanikud ja nende lapsed eri sorti vahtraid, et vahtraallee saaks värvirikkam ja pakuks ka silmailu. Nimelised puud istutati isikutele, kes aastakümneid on tegelenud pärandkultuuri kogumise, jäädvustamise ja edasi kandmisega Kasti-Haimre piirkonnas.

Hiiekünkale ehitati Kasti mõisa magasiit

Järgküla Hiie künkale ehitati Kasti mõisa magasiit.

Kohapärimus kõneleb, et algselt oli siin Järgküla põldude keskel pühapaik, Hiieküngas hiiepuuga. Hiiekohad kui tänapäeva mõistes muistsed pühapaigad omasid meie esivanemate elus tähtsat kohta. Rahvatraditsiooni järgi olid hiiekohad ohvri- ja riitusepaikadeks. Hiiekohtadesse koguneti tähtsate küsimuste aruteluks, kurbade ja õnnelike sündmuste läbiviimiseks. Järgküla hiiekünka asukohast räägiti kogukonnas suusõnaliselt ja on võimalus lugeda ERM-i arheoloogiaarhiivis säilitavast dokumendist.

"Hiiekoht Kasti vallas Jerküla põllu sees, kus üks 18 sammu laiune kink on, mida Hiiekünkaks kutsutakse. Seal peal kasvanud vanaste suur hiie puu, kelle alla ohvrid viidud, sealt leitud sagedaste ohvirahasid ja muid ohvriandisid." (Jaan Jung, 1910).

1712. a. revisjoni andmete järgi ei jäänud pärast suurt katku Järgkülla ühtegi peret, sellega oli katkenud seos rootsiaegse asustusega. Kuid siiski ei surnud mitte kõik Järgküla elanikud - teada on, et vähemalt kaks Marko Jõnse järglast jäid ellu. Kaardi järgi asus tollane küla praeguse rahvamaja piirkonnast kirdes.

Katku surid ka kõik kuus Kopsu talu inimest. Selle taluga on seotud viimane nõiaprotsess Märjamaa kihelkonnas, milles rakendati surmanuhtlust: 3. juunil 1665 mõisteti Kopsu talu vanaperenaine Maie nõidumise eest tulesurma ja tema tütar Ello, Kopsu Hansu naine, sama süüdistuse alusel piitsutamisele kiriku häbipostis.

1882. aastal ehitati Hiiekünkale Kasti mõisa magasiit, selleks langetati hiiepuuks olev pärnapuu, mis kasvas ehituse asukohal. Pärn on naiseliku energia kandja, seepärast oli Järgküla Hiieküngas naiste käimis koht. Siin toimetas ja jagas oma teadmisi ka Kopsu talu vanaperenaine Maie, keda rahvas kutsus Karuse Maieks. Magasiit kaotas sajandivahetuseks praktilise vajaduse.

Pildistaja teadmata. Selline vaade oli hoonele viiekümnendatel aastatel.

1906. aasta 25. jaanuaril toimus magasiida ees 1905. aasta detsembrirevolutsioonis osalenud mõisapõletajate karistamine. Peterburgist kohale saabunud kindral Bezobrazovi juhitud karistussalga poolt teostati raske kehaline karistus 17-le Haimre mehele. Kohalikud talupidajad olid kohustatud külmal jaanuaripäeval ihunuhtlust pealt vaatama. Kohalolija kirjeldab: "Peks toimus järgmiselt: üks soldat istus pea peal, teine jalgadel, kuus soldatit peksid paljastatud seljale. Haimres mitu raskeid vitsu saanud meest tuli koju viia reel linade vahele keeratuna."

Eesti vabariigi ajal ehitati magasiida plekk-katuse peale sindelkatus ja vaateorn, muutes hoone Pritsikuuriks. Hoones olid hoiul tuletõrjevahendid. Siin tegutses Kasti-Haimre Vabatahtlik Tuletõrje Ühing. Ühised kooskäimised toimusid vastas asuvas hoones.

Pärast sõda tegutses Pritsikuur edasi, olles kolhoosi ajal tuletõrjevahendite hoiukoht kuni 1970. Hoones hoiti ka rahvamajas toimuvate näitemängude dekoratsioone. Pritsikuuri ees oli bussipeatus alates 1960. aastast kuni uue maantee avamiseni 1976. Vaateorni lagunedes kaeti torniava katusega.

Taasiseseisvunud Eesti Vabariigi ajal hoone erastati. Sindelkatus on eraldatud ja esifasaad arhitektuuriliselt muudetud.

Pildistas A. Parnabas 1980. aastal.

Puuskulptuur Vahtra Haldjas avab Pärandallee.

Haimre Kultuuriseltsi projekt "Pärimuspaikade austamine" sai alguse sügisel, kolm aastat tagasi. Olles siis kultuuriseltsi juhatuse liige ja huvilisena juba aastaid uurinud sünnikoha kohapärimust, ning saadud teadmisi Kohapärimus kursustel osalemisel, tundsin vajadust seda ka avalikkusele teavitada. Aga kuidas? Ootamatult tuli vastus juhuslikust küsimusest: "Kuidas Taelamäe kurat elab?" Olles täielikult unustanud eelmisel sajandil kohaliku kogukonna hulgas levinud Taelamäe kuradi lood, hakkasin tegutsema. Küllastades Taelamäe Helmit, lindistasin tema poolt räägitud kuradi lood jne. Projekt on edenenud pidevalt täienes. Tundub vast ulmena aga mind on suunatud mõtete kaudu, kaitstud ja innustatud taevaste vägede poolt. Palju teadmisi saanud meediumi vahendusel. Huvi uurida eelnevatel sajanditel sünnikohas elanud eelkäijate eluolu, avas minus uued kanalid mõistmaks kui tähtis on jääda kindlaks oma seisukohale. Ligi kümme aastat tagasi tuli minu eluteele meedium Margus Maripuu. Olen käinud Marguse seansidel kaks korda aastas. Minu küsimused on alati olnud ka pärimuse kohta. Saades vastuseid Marguse vahendusel taevastelt vägedelt, kahtlesin kuuldu tõesuses kuni leidsin ERM-is olevatest ürikutest kirjalikud teated, mis kinnitasid Marguse kaudu öeldut. Umbes viis aastat küsisin Haimre rahvamaja vaimolendite kohta, mis on nende nimed jne. Siis äkki hakkas meesvaim Volts kohe seansi alguses rääkima, tähendab mind võeti omaks. Miks ma seda kirjutan, sest olen "Pärimuspaikade austamine" projektijuht ja projekti edenemist on juhitud meediumi kaudu ülevalt. Projekti teostamiseks on vaja läinud abi, mille eest sügav kummardus headele aitajatele.

Algselt pidi projekt tutvustama endise Järgküla tee äärde jäävaid pärimuspaiku. Näidates Mati Terestalle (2020.a. HK esimees) kuhu Jutuvestja pingi paigaldame näitasin ka Arnold Andressoo (HNRÜ esimees) istutatud vahert, mis tänaseni kasvab 1938. aasta kevadel rajatud vahtraalleel. Mati arvas, et võiks eelkäijate eeskujul Järgküla tee äärde vahtraid istuda. Mõte arenes edasi, korraldasime 2020.aasta enne Jutuvestja pingi avamist talgupäeva, istutades vahtrad neile, kes on oma elu pühendanud kultuuripärandi elus hoidmisele ja edasi andmisele. Istutamisest võtsid osa ka nimelise vahtrapuu saajate lähedased.

Paar aastat on läinud infotahvlite teksti koostamisele ja valmimisele. Juurde on istutatud vahtrapuid, lisatud nimesildid. Käesoleva aasta alguses tellisin Jutuvestja pingi valmistajalt veel teise puuskulptuuri, "Vahtra Haldjas". Sellega avame 13. augustil toimuval Pärimuspäeval Haimre rahvamaja juures asuva endise Järgküla tee ääres nn. Pärandallee.

Projektile "Pärimuspaikade austamine" ei ole õnnestunud rahataotlusprojektide kirjutamisega erinevatele allikatele raha saada. Asjatu kirjatöö raha taotlemiseks ei kandnud vilja ja võttis igasuguse tuju seda jätkata. Inimeste igapäeva mured on suured ja mingi kohapärimus on üldsusele võõras teema. Palusin projekti toetuseks mitmel korral ajalehe kaudu annetusi, mida ei tulnud. Projekti on rahaliselt toetanud Märjamaa vald (400.-), Haimre Kultuuriselts (400.-), mõned kohalikud ärimehed, head annetajad 2020.aastal toimunud Pärimuspäeval ja näitetrupp Mokakobin.

Kahel aastal olen korjanud ise raha (monoetendus " Loreida") oma esinemistega avalikel üritustel ja kutsunud sündmustel. Kallid inimesed, kes käisite vaatamas monoetendust "Loreida" ja tegite annetuse, olete panustanud Haimre Kultuuriseltsi projekti "Pärimuspaikade austamine". Eelarve on suurenenud seoses üldiste hindade tõusuga, vaatamata sellele saab projekt lõpule viidud. Minu kunagine unistus on täitunud, koduküla kohapärimus on nähtavaks tehtud. Endise Järgküla maantee (0,300 m) osa kõnetab kohalikku kogukonda ja sind kallis huviline!

Kummardus teie ees armsad inimesed, teie südamest tulev soov aidata, viis alustatu lõpuni. Aitäh eest on panustanud Jutuvestja pingi materjaliks vahtrapuu langetaja Raul Roosileht, Andres Rattaseppa toetanud ja aidanud Jutuvestja pingi valmistamise (10 päeva) ajal Karmo Kaljusaar, pingi aluse valmistajad Karmo ja Argo Part. KMK ja Porto OÜ ja OÜ Raudveli valmistasid nimesildid ja infotahvli alusraamid. Karmo ja Külli on transportinud puukoolidest vahtraistikud. Hanno Marrandi toetas transpordiga Jutuvestja pingi töötlemisel ja transportimisel asukohta. Tänavu juunis toimunud talgupäev oli väga tõine, sest lisaks vahtrate istutamisele paigaldati ka nimesildid ja kohapärimust kajastavad infotahvlid. Oma panuse andsid Arvi ja Milla Urvast, Külli Keba, Karmo ja Kert Kaljusaar, Mari Kann, Maire ja Enn Kõrver. Eraldi tänu Ennule piltide eest, kuhu on jäädvustatud ühise ettevõtmise tegevuskäik. Talgulisteks olid ka külavanem Aap Pöldmann ja elukaaslane Maili. Kohapärimust kajastava endise Järgküla tee on korras hoidnud Aap. Oma panuse andsid ka kohal olnud lapsed, Kerli ja Lennart. Olen väga tänulik tänavusel talgupäeval osalejatele tehtu eest. Projekt "Pärimuspaikade austamine" saab lõpetatud 13. augustil Moka külas, endise Järgküla tee ääres, avades Andres Rattaseppa meistertatud puuskulptuuri "Vahtra Haldjas".

Nimesiltide järgi leiate kellele vahtrapuu on pühendatud. Raamatukoguhoidja Salme Kingisepp, kooli koduloo muuseumi hoidja Aino Mitt, naisrahvatantsu juht Eevi Jaago, muusikaõpetaja Taimi Kingisepp, külateatri näitleja Elvi Valdmets, koolmeister Jaan Kurepalu, õpetaja ja giid Evald Urvast, koduloolane Meinhard Uustalu, kunstnik Ermi Littover, Tagasivaade Haimre koolile koostaja Toomas Tiits. 1938. aasta kevadel rahvamaja juhataja Arnold Andressoo istutatud vahtra alla on paigaldatud selgitav infotahvel. Haimre Kultuuriseltsil on oma vaher ja rahvamaja näiteringil 100. juubeliks. Täielikum ülevaade projekti "Pärimuspaikade austamine" tegevustest ja nimeliste vahtrate omanikest saate 13. augustil 13.30 Haimre rahvamajas toimuval Pärimuspäeval. Kohal on ka meedium Margus Maripuu. Istutatud on eri sorti vahtraid, et lehtede värvikirevus pakuks vaatajale silmailu. Meistri poolt valmistatud "Vahtra Haldjas" hakkab istuma saarepuu kännul ja näitab käega suunda vahtraallele. Selle tunnistajaks saad olla ka sina kui osaled Pärimuspäeval. Head inimesed, tulge uudistama!

Projektijuht Eha Kaljusaar

PÄRIMUSPÄEV

13.august 2022

13:00
21:00

HAIMRE RAHVAMAJAS JA PÄRIMUSALLEEL

Kell 13:00

KOGUNEMINE Järgküla teel - puuskulptuuri
"Vahtrahaldjas" (A.Rattasepp) avamisele

Edasi Haimre rahvamajja, kus avatud ka **KODUKOHVIK!**

Ettekanne projektist "Pärimuspaikade austamine" sõnas ja
videopildis. Sõnastab: Eha Kaljusaar, videomontaaž: Riho Võigemast

"Haldjateriigis säiluvad meie esivanemate ürgne loovtarkus ja
muistsed pärimused"

Vestleb meedium Margus Maripuu

Kell 21:00 | **KÜLAPIIDU**
Ansambel Poolen Band

Info ja laudade broneerimine

tel: 55 616 926

Annetus 10.-

Hea inimene, kingi endale
Pärimuspäev ja lõõgastav pidu!

Andres Rattasepa meisterdatud
puuskulptuur **Vahtrahaldjas**
(13.08.2022)

aper

Kodak
Photo Paper

Kodak
Photo Paper

Arvi ja Aino

Kodak
Photo Paper

Ko
Ph

Vahtra Haldjas avab pärandiaallee

Haimre Kultuuriseltsi projekt „Pärimuspaikade austamine“ sai alguse sügisel kolm aastat tagasi. Olin siis kultuuriseltsi juhatuse liige ja huvilisena juba aastaid uurinud sünnikoha kohapärimust ning osalenud kohapärimuse kursustel. Tundsin vajadust saadud teadmisi ka avalikkusega jagada. Aga kuidas?

Ootamatult tuli vastus juhuslikust küsimusest: „Kuidas Taelamäe kurat elab?“ Olin täiesti unustanud eelmisel sajandil kohaliku kogukonna hulgas levinud Taelamäe kura-di lood. Hakkasin tegutsema. Küllastasin Taelamäe Helmit, lindistasin tema räägitud lood kurdadist jne.

Projekt on edenenud pidevalt täienedes. Tundub vast ulmena, aga mind on suunatud mõtete kaudu, kaitstud ja innustatud taevaste vägede poolt. Palju teadmisi olen saanud meediami vahendusel. Huvi uurida eelnevatel sajanditel sünnikohas elanud eelkäijate eluolu, avas minus uued kanalid mõistmaks, kui tähtis on jääda kindlaks oma seisukohale.

Ligi kümme aastat tagasi tuli minu eluteele meedium Margus Maripuu. Olen käinud tema seanssidel kaks korda aastas. Minu küsimused seal on alati olnud ka pärimuse

kohta. Saades vastuseid meediami vahendusel taevastelt vägedelt, kahtlesin kuulu töesuses, kuni leidsin ERM-is olevatest ürikutest kirjalikud teated, mis kinnitasid Marguse kaudu öeldut. Umbes viis aastat küsisin Haimre rahvamaja vaimolendite kohta, mis on nende nimed jne. Siis äkki hakkas meesvaim Volts kohe seansi alguses rääkima – tähendab mind võeti omaks.

Miks ma seda kirjutan? Sest olen „Pärimuspaikade austamise“ projektijuht ja projekti edenemist on juhitud meediami kaudu ülevalt. Projekti teostamiseks on vaja läinud abi, mille eest sügav kumardus headele aitajatele.

Algselt pidi projekt tutvustama endise Järgküla tee äärde jäävaid pärimuspaiku. Näitasin Mati Terstalile (Haimre Kultuuriseltsi esimees 2020. a), kuhu Jutuvestja pingi paigaldame. Näitasin siis ka Arnold Andressoo (Haimre Noorrahva Ühingu esimees) istutatud vahtrat, mis tänaseini kasvab 1938. a kevadel rajatud vahtraalleel. Mati arvas, et võiks eelkäijate eeskujul Järgküla tee äärde vahtraid istuda.

Mõte arenes edasi, korraldasime 2020. aastal enne Jutuvestja pingi avamist talgupäeva, istutades vahtrad neile, kes on oma elu pühendanud kultuuripärandi elus hoidmisele ja edasi andmisele. Istuta-

PÄRIMUSPÄEV

13. august 2022

13:00
21:00

HAIMRE RAHVAMAJAS JA PÄRIMUSALLEEL

Kell 13:00

KOGUNEMINE Järgküla teel - puuskulptuuri „Vahtrahaldjas“ (A. Rattasepp) avamisele

Edasi Haimre rahvamajja, kus avatud ka **KODUKOHIK!**

Ettekanne projektist „Pärimuspaikade austamine“ sõnas ja videopildis. Sõnastab: Eha Kaljusaar, videomontaaž: Riho Väigemast

„Haldjateriigis säiluvad meie esivanemate ürgne loovtarkus ja muistsed pärimused“

Vestleb meedium Margus Maripuu

Kell 21:00

KÜLAPIIDU

Ansambel Poolen Band

Info ja laudade broneerimine
tel: 55 616 926

Annetus 10.-

Hea inimene, kingi endale Pärimuspäev ja loogastav pidu!

misest võtsid osa ka nimelise vahtrapuu saajate lähedased.

Paar aastat on läinud info-tahvlite teksti koostamisele ja valmimisele. Juurde on istutatud vahtrapuid, lisatud nimesildid. Käesoleva aasta alguses tellisin Jutuvestja pingi valmistajalt veel teise puuskulptuuri – Vahtra Haldjas. Sellega

avame 13. augustil toimival pärimuspäeval Haimre rahvamaja juures asuva endise Järgküla tee ääres nn pärandiaallee.

Nimesiltide järgi leiata, kellele vahtrapuu on pühendatud: raamatukoguhoidja Salme Kingisepp, kooli koduloomuuseumi hoidja Aino Mitt, naisrahvatantsu juht Eevi Jaago, muusikaõpetaja Taimi Kingisepp, külateatri näitleja Elvi Valdmets, koolmeister Jaan Kurepalu, õpetaja ja giid Evald Urvast, koduloolane Meinhard Uustalu, kunstnik Ermi Littover, raamatu „Tagasivaade Haimre koolile“ koostaja Toomas Tiits. 1938. aasta kevadel rahvamaja juhataja Arnold Andressoo istutatud vahtra alla on paigaldatud selgitav infotahvel. Oma puu on Haimre Kultuuriseltsil ja rahvamaja näiteringil nende saja aasta juubeliks.

Projektile „Pärimuspaikade austamine“ ei ole õnnestunud erinevatest allikatest raha saada. Asjatu kirjatöö

Raplamaa mõisate päeva raames
Teenuse mõis avatud 13. augustil
kell 12-18

Mõisas kohvik ja Maydellide näitus, film „Alice och Herman“,
käsitööhuvilised saavad kätt proovida kangastelgedel

raha taotlemiseks ei kandnud vilja ja võttis igasuguse tuju seda jätkata. Inimeste igapäevamured on suured ja mingi kohapärimus on üldsusele võõras teema. Palusin projekti toetuseks mitmel korral ajalehe kaudu annetusi. Neid ei tulnud. Projekti on rahaliselt toetanud Märjamaa vald, Haimre Kultuuriselts, mõned kohalikud ärimehed, head annetajad 2020. aastal toimunud pärimuspäeval ja näitetrupp Mokakobin.

Kahel aastal olen korjanud raha Loreida lugude esitamisega avalikel üritustel ja kutsutud sündmustel. Kallid inimesed, kes käisite vaatamas monoetendust „Loreida“ ja tegite annetuse, olete panustanud Haimre Kultuuriseltsi projekti „Pärimuspaikade austamine“. Eelarve on suurenenud seoses üldiste hindade

tõusuga, vaatamata sellele saab projekt lõpule viidud. Minu kunagine unistus on täitunud, koduküla kohapärimus on nähtavaks tehtud. Endise Järgküla maantee (0,300 m) osa kõnetab kohalikku kogukonda ja sind, kallid huviline!

Kummardus teie ees, armsad inimesed, teie südamest tulev soov aidata viis alustatu lõpuni. Aitäh eest on panustanud Jutuvestja pingi materjalis vahtrapuu langetaja Raul Roosileht. Skulptor Andres Rattaseppa on toetanud ja aidanud Jutuvestja pingi valmistamise kümne päeva ajal Karmo Kaljusaar, pingi aluse valmistajad Karmo Kaljusaar ja Argo Part. KMK Porto OÜ ja OÜ Raudveli valmistasid nimesildid ja infotahvli alusraamid. Karmo ja Külli on transportinud puukoolidest vahtraistikut. Hanno Marrandi toetas

transpordiga Jutuvestja pingi töötlemisel ja transportimisel asukohta.

Tänavu juunis toimunud talgupäev oli väga tööine, sest lisaks vahtrate istutamisele paigaldati ka nimesildid ja kohapärimust kajastavad infotahvid. Oma panuse andsid Arvi ja Milla Urvast, Külli Keba, Karmo ja Kert Kaljusaar, Mari Kann, Maire ja Enn Kõrver. Eraldi tänu Ennule piltide eest, kuhu on jäädvustatud ühise ettevõtmise tegevuskäik. Talgulisteks olid ka külavanem Aap Põldmann ja elukaaslane Maili.

Kohapärimust kajastava endise Järgküla tee on korras hoidnud Aap. Oma panuse andsid ka kohal olnud lapsed Kerli ja Lennart. Olen väga tänulik tänavusel talgupäeval osalejatele tehtu eest!

Projekti „Pärimuspaikade

austamine“ lõpetame 13. augustil Moka külas, endise Järgküla tee ääres, avades Andres Rattaseppa meisterdatud puuskulptuuri „Vahtra Haldjas“. Haldjas hakkab istuma saarepuu kannul ja näitab käega suunda vahtraallele.

Täielikuma ülevaade projekti „Pärimuspaikade austamine“ tegevustest ja nimeliste vahtrate omanikest saate 13. augustil algusega kell 13.30 Haimre rahvamajas. Kohal on ka meedium Margus Maripuu. Siia on istutatud eri sorti vahtraid, et lehtede värvikirevus pakuks vaatajale silmailu. Selle tunnistajaks saad olla ka sina, kui osaled pärimuspäeval. Head inimesed, tulge uudistama!

Projektijuht Eha Kaljusaar

Kui tunned, et see võiks olla Sulle, siis võta julgelt ühendust
Janar Eier +372 5884 4536
e-mail info@jeelectric.eu

Märjamaa valla Moka külas avati 13. augustil Pärandallee. Puukujur Andres Rattaseppa meisterdatud Vahtra Haldjas näitab suunda alleele.

Puuskulptuuri avasid Haimre põhikooli koduloota hoidja õpetaja Aino Mitt ja 1982. aastal koduloota avanud õpetajadirektori Evald Urvaste poeg Arvi Urvast.

Andres Rattasepp tegi kuju valmis kodus Valgamaal. Kuju paigaldamine toimus päev enne avamist. Selleks aitas Moka külavanem Aap Põldmann langetada poolkuivanud saare, mille kõrgel kannul istub nüüd Vahtra Haldjas.

Haimre Kultuuriseltsi korraldatud pärimuspäeva austas oma kohalolekuga Märjamaa vallavanem Meelis Välis. Tänu kõigile abistajaile. Eriline tänu Egon Jakobsonile, kes trimmerdas vahtraalle niitmata osa. Olete ootatud külastama kohapärimust kajastavat pärandit.

Projektijuht Eha Kaljusaar

Pärimuspaikade austamine
Märjamaal 17. augustil kell 13.30

Projekt "Pärimuspaikade austamine" rahaline teostamine.

Märjamaa vald on toetanud projekti 540 euroga!

Projekt ettevalmistus sai alguse 2019. aasta oktoobrist, millega kaasnevad kulud kandsin isiklikult. Selleks diktofoni ostmise ja kasutamine Taelamäe lugude lindistamiseks kohale sõiduga Türi valda. Läbirääkimised puusculptori Andres Rattasepaga, vajalikud helistamised ja muud tegevused.

2020. aastal algas projekti teostamiseks raha leidmine.

Isikliku panuse tasuta töö ja tehnika kasutusega andsid saare puu langetaja Raul Roosileht, rasketehnika Hanno Marrandi, puusculptuuri Pargipink Jutuvestjaga aluse valmistaja Argo Part ja igasuguse abiga toetas Karmo Kaljusaar puumeistrit Andrest.

Lisaks Taelamäe kohapärimust tähistavale pingile, jätkasime eelkäijate poolt 1938. aasta kevadel istutatud vahtra allee taaselusdamist, millest mõned puud kasvavad endise Järgküla läbiva maantee ääres ja on kultuuriloolise tähtsusega.

Märjamaa Nädala artikli kaudu toetusi ei tulnud.

Märjamaa vald eraldas raha taotlus projekti alusel	400 €
MTÜ Haimre Kultuuriselts	400 €
Annetused Kultuuriseltsi liikmetelt ja Pärimuspäeval osalejatelt, lisaks kodukohviku tulu	930 €

Kogutud raha projekti tarvis kokku: **1730,00 €**

Pargipink Jutuvestjaga Arve nr MA2000014 kokku	1475,00
Istutatud 9 erisordilist nimelist vahtrat	190,00

Jääk 55,00

2021. aastal projekt jätkus vajades infotahvleid, lisavahtraid ja puusculptuuri Pärandallee avamiseks. Otsisime võimalusi raha leidmiseks. Selleks aitas kaasa rahvamaja näitering Mokakobin etendusega "Körtsis katsikul" ja monolugu "Loreida". Infotahvlite saamine KOPi projekti abil ebaõnnestus. Tellida saime infotahvlite veekindlad tekstid, mille alusraamid, lisaks nimesildid vahtradele valmistas sponsorina Karmo Kaljusaar ja toetas

2021. aastal kogutud raha.

2021. a. Valgus Avatud talupäevad (2 X) "Loreida" annetus	80 €
Esinemised Vana ja Kivi-Vigalas monoetendus "Loreida" annetus	70 €
Eraisiku annetus	100 €
Monoetendus "Loreida" Üdruma Lõikuspeol annetus	100,00
Näiteringi Mokakobin "Körtsis katsikul" (4 x) annetus	110,00

kokku 460,00
2020. aasta jääk 55,00

kokku 515,00

2022. aastal jätkub raha kogumine projekti jätkamiseks.

Monoetendus "Loreida" jätkab esinemistega kutsete alusel, täiendades etenduse teksti ja kogudes annetusi. Mõned esinemistasud on kokkuleppel, osadel piletil 5€

1. 08.01. Märjamaal	50,00
2. 17.02. Valtus	50,00
3. 07.03. Märjamaal	50,00
4. 05.05. Märjamaa Sotsiaalkeskus	150,00
5. 06.05. Varbola rahvamaja	36,00
6. 15.05. Raikküla Kultuurikeskus	21,00
7. 15.05. Mesinik Elmur	13,00
8. 18.06. Jaaniõhtu Soosalu külas	50,00
9. 23.07. Teenuse Külapäev	100,00

Monoetenduse "Loreida" tulu (8x) kokku	520,00
Märjamaa vald eraldas vahtra istikutele	140,00
Pärimuspäev (13.08.22) annetused	80,00
Lisaks kohviku tulu	115,00

2022. a. kogutud kokku	855,00
2021. a. kogutud	515,00
2022. sügisel Rapla õpetajate päeval "Loreida"	50,00

Projekti jaoks raha 1420,00

Projektile kogus raha "Loreida" (13 x) kokku 820,00 (lisaks sõidukulu)

Maksed.

Vahtrahaldjas Arve nr MA2200016 kokku	1300,00
Vahtra istikud	140,00
Infotahvlid	246,00
Remmers	37,00

2022. a. väljaminekud	1723,00
Projekti jaoks raha	1420,00

2022. aastal	Puuduv raha 303,00 (Eha maksis)
2023. a. kuivanud vahtrad (2 tk.) ja istutatud vahter Haimre raamatukogu 100	Puuduv väljaminek 165,00 (Eha maksis)
2024. aastal asendatud jälle kuivanud Eha vahter.	(suhkruvahter 25,00)
Agu Raadikule istutatud nimeline vahter	(punane vahter 25,00).
Lastelaagri talgupäev Pärandalleel 30.07.24	vahtrad kokku 50,00
Lillekatla tarvis ostetud 3 kotti aiamaulda	muld kokku 21,00
	puuduv väljaminek 71,00

väljaminekud kokku 539,00 (Eha kulu)

Õpime laduma maakiviaeda.

MTÜ Haimre Kultuuriseltsi KOPI-le kirjutatud rahataotlusprojekt "Maakiviaia taastuskoolitus Haimre-Kasti kogukonnale" sai rahastuse. Projekt teostub kahe õppepäevaga 29. ja 30. aprillil 2023 aastal Haimre rahvamaja juures, endise Järgküla tee ääres. Osalema ootame kõiki huvilisi. Õppepäevad viib läbi suure kogemusega maakivi aia laduja Gunnar Differt. Õppepäev koos lõunasöögiga on osalejale tasuta. Ühele õppepäevale ootame 8-10 osalejat. Eelnevalt on vaja registreerida osalejaks Haimre Kultuuriseltsi esinaise Kätlin Kingisepa telefonil 56 22 22 22 või projektijuhi Aap Põldmanni telefonil 56 22 22 22. Eelregistreerida maakiviaia õppepäevale saab 27. aprillini.

Vaade Pärandalleele. Pildistanud Eha Kaljusaar.

“29.-30.aprillil toimunud kiviaia koolituspäevad Märjamaa vallas Moka külas lõppesid hästi. Esimesel päeval ladusime 11 meetrit. Teine päev algas sombuselt ja jahedalt, kuid planeeritud töö sai tehtud. Kokku ladusime 18 meetrit kiviaeda.” kirjutas saadetud piltide juurde õppepäevade koolitaja Gunnar Differt.

Esimesel päeval osales kümme huvilist. Teisel päeval, vaatamata halvale ilmale, teostasid planeeritud töö lõpuni juhendaja ja Moka külavanem projektijuht Aap Pöldmann. Tehnikaga toetasid Hanno ja Tambet Marrandi. Haimre Kultuuriselts tänab teid! Projekti rahastus tuli KOP-ilt.

Haimre Kultuuriselts

KOP-i poolt rahastatud projekt "Maakiviäia taastuskoolitus Haimre-Kasti kogukonnale". Õppepäev 29.aprillil 2023.a. endise Järgküla maantee ääres.

Haimre rahvamaja eest kulgeva endise Järgküla tee äärde on rajatud Pärandallee. Kõrtsu talu maale paigaldatud Taelamäe kohapärimumst tähistav Pargipink Jutuvestjaga. Sama tee äärde sai laotud maakividest aed, mis on näide esivanemate kultuuripärandist. Kiviaed loob külatänava miljöö ja on täienduseks Pärandalleele. Infotahvlid, nimesiltidega tähistatud vahtrad, kaunid puuskultuurid ja kiviaed moodustavad ühtse terviku. See on Haimre Kultuuriseltsi tänuavaldus kultuuripärandi edasikandjaile ja kaitsjaile.

Haimre Kultuuriselts
Eha Kaljusaar

Haimre Rahvamajas

21.septembril kell 13.00

PÄRIMUSPÄEV

Päevakava:

*Pärandallee õnnistamine kirikuõpetaja Illimar Toomet

*Lähiülevaade Järgküla esmamainimisest 495 aastat. Eha Kaljusaar

*Mütoloogilise projekti "Pärimuspaikade austamine" teostusest räägivad meedium Margus Maripuu ja projektijuht Eha Kaljusaar.

*Projekti aitajate tänamine.

Avatud KODUKOHVIK

Kell 21.00 Haimre Kultuuriseltsi

TULUÕHTU

ansambel TRIOBÄND

Avatud baar

Õhtu annetus alates 5 eurost.
Tule ja toeta Kultuuriseltsi ettevõtmisi!

Mütoloogilised muistendid on kultuuripärand

Muistend on teatud liiki rahvajutt võib lugeda Vikipeediast. Mütoloogilised ehk usundi- lised muistendid jutustavad kokkupuudet üleloomulike olendite või nähtustega. Kuidas sellised lood alguse saavad? Järgnevat kirjutama paneb minu läbielatu, mis näitab, kuidas tekkisid uued muistendid Taelamäe kuradist. Taelamäe asub Märjamaa vallas, endises Järgküläs, praegu Moka küla.

Projekt „Pärimuspaikade austamine” sai tõuke 12. septembril 2019. aastal Haimre rahvamajas peetud Märjamaa kihelkonna looduslike pühapaikade teabepäevast. Üritusel osalenud Kalev Tihkan küsis teabepäevale tulles minult: „Kuidas Taelamäe kurat elab?” Ta oli lugenud M. J. Eiseni 1882. aastal välja antud raamatut „Esivanemate varandus”, kus on kirjas Taelamäe kuradi lood.

Taelamäe asub Haimre rahvamaja kõrval asuva Kõrtsu talu taga. Kahjuks ei ole tänaseni Taelamäed kaardistatud. Küll saab Facebookis lugeda minu kirjutatud Taelamäe kuradilugusid, mis ilmusid Raplamaa Sõnumite lisalehes Koduloolane 5. veebruaril 2020.

Tänaseks on 1882. aastal Eiseni avaldatud kuradilugudele („Kuidas tekkis Taelamäe?” ja „Taelamäe kurat”) lisandunud kaks lugu XX sajandi keskelt („Kurat kerisel” ja „Viljapeksu mäng”) ning viimane lugu „Nukrid” 2019. aasta oktoobris kanalidaja kaudu teispoolisusest.

Mõtlesin sageli muistendite tekkele, kuni mulle endale otseselt üks lugu kätte näidati. Tol korral soovitati kuradilugude jutustaja Taelamäe Helmiga kiiresti ühendust võtta, kuna aega pidi olema vähe. Helmi lahkuski siit ilmast pool aastat peale Jutuvestja pingi avamist.

Projekt „Pärimuspaikade austamine” on algusest lõpuni kanalidaja kaudu teispoolisusest juhitud. Midagi ei ole kästnud teha, kuid eriline energia ja pühendumus projekti teostamisel on mind sõnuseletamatul viisil saanud ka ette tulnud raskuste ületamisel. Mind on tänatud ja antud energiat. Peale Jutuvestja pingi paigaldamist öeldi, et olen selle teostamisega aidanud kaasa üldisele energia voole. Samuti kiideti neid inimesi, kes kaasa aitasid. Õelutsejate kohta öeldi, et meie hulgas on igasuguseid ja neile tuleb andestada.

Teispoolisusest tuleb on kõikehõlmav armastus ja minule esitatud tegevuse soovitusel olid enesestmõistetavad. Neli kuud varem anti mulle teada, et Haimre rahvamajast pensionile (1.09.2019) mineku järel algab mul oktoobrist uus eluperiood. Algaski projekt „Pärimuspaikade austamine”. Andke andeks uskmata! Räägin, mida olen viimasel viiel aastal kogenud. Oma tegemistele olen teispoolisusest toetuse saanud ja soovitan, et sellest teile räägiks. Olen tavaline inimene, kelle energeetiline tase on aeg-ajalt tõusnud. Sellega seoses ma tunnetan rohkem ja minule näidatakse imelisi nähtusi. Kanalidaja Margus Maripuu

Lastelaagri tüdrukud Lisanne, Kerli ja Janeli (Külateatri õhtul kohapärimuse teemalise näitemängu esitajad) kultuuripärandi kaitsjale Agu Raadikule äsja istutatud vahtra juures. Lastelaager oli Haimre rahvamajas 29.–31. juulil.

Foto erakogust

kaudu olen teispoolisusega üle kümne aasta suhelnud. Mind on huvitanud kohapärimus ja olen saanud vastused, mille õigsuses olen leidnud digitaalsete kinnitusi ERM-i dokumentidest.

Projektiga „Pärimuspaikade austamine” kaasneb ka Pärandallee rajamine, mis on kummardus kohaliku kogukonna inimestele, kelle elutöö on pühendatud kultuuripärandi edasiandmisele, hoidmisele ja kaitsmisele. Tänavu istutasid lastelaagris osalenud nimelise vahtrapuu kultuuripärandi kaitsjale Agu Raadikule.

Viis aastat tagasi tõuke saanud projekti „Pärimuspaikade austamine” kokkuvõtlik üritus toimub 21. septembril Haimre rahvamajas. Pärimuspäev algab kell 13 kirikuõpetaja õnnistussõnadega. Järgneb projektijuhi ja kanalidaja ülevaade mütoloogilise projekti tekke- ja saamisloost. Õhtul olete oodatud Haimre Kultuuriseltsi tuluõhtule, kus mängib

TRIOBÄND ja teenindab kodukohvik.

MOONGOLD Production on filmigrupp, kes filmib erilisi sündmusi. Tänavu 30. ja 31. juulil peatusid nad Haimre rahvamajas ja filmisid Jutuvestja pingi juures üles Taelamäe kuradilood.

Rahvamajas filmitud lugusid vaimolendite kohalolekust selles hoones. Ufoloogi ja anomalistika uurija Igor Volke elutöö ilmus hiljuti raamatuna, kus kirjas ka Haimre teeristist kunagi olnud ufolugu. Nõukajal juhtunu tõi filmijad Haimre rahvamajja. Siin tehti ohtralt välivõtteid ja oldi õnnelikud rohke materjali saamise üle. Filmid valmivad selle aasta lõpuks ja siis tuleb Haimre rahvamajas ka kohtumisõhtu. Keda huvitab sõnuseletamatu, jälgige reklaami ja külastage Haimre rahvamajas selle teemalisi üritusi.

Eha Kaljusaar

Mälumängu 13. hooaeg algab
3. septembril
kell 19.00

Ootame kõiki endisi ja
uusi mängijaid
Märjamaa rahvamajas

Tiiu Pippar, tel 516 0246
tiiu.pippar@gmail.com

Projekti "Pärimuspaikade austamine" kolmas Pärimuspäev 21.09.2024 Haimre rahvamajas.

Endise Järgküla vana maantee äärde istutatud Pärandallee õnnistab Märjamaa kirikuõpetaja Illimar Toomet. Sündmus jätkub rahvamajas sõnavõttudega. Räägib meedium kanalidaja Margus Maripuu. Pildistanud Kätlin Kingisepp ja Siim Jõgis.

Rõõm on abistajaid tänada

Haimre Kultuuriseltsi viis aastat kestnud projekt „Pärimuspaikade austamine“ sai lõpetatud 21. septembril Haimre rahvamajas toimunud pärimuspäevaga.

Üritus algas Moka külas endisel Järgküla maanteel kaunil päikesepaistelisel sügispäeval erilise hetkega, kui Pärandalle õnnistas Märjamaa kirikuõpetaja Illimar Toomet. Täna kirikuõpetajat õnnistamisrituaali ja sellele eelnenud sisuka jutluse eest.

Alati on rõõm tänada abistajaid. Aastaid kestnud ettevõtmises on olnud aitäh eest tegijaid ja rahaga toetajaid. Kõik, kes vaatasid monolugu „Loreida“, panustasid oma annetusega. Nende hulgas on ka Pärnumaalt Üdruma kogukond.

Meelde on jäänud Valgu mesiniku Elmuri südant heldima panev soov mind aidata. Minult mee eest võtmata raha oli tema annetus projektile. Olen väga tänulik kõigile, kes on toetanud! Aap Põldmannile olen tänulik projektiaastatel muruniitmise eest. Enn Kõrveri pildistatud fotod talgupäevadest on kroonikasse jääd-

Projektijuht Eha Kaljusaar Vahtrahaldja juures. Vasakul Jutuvestja pink.
Foto: Kertu Kaljusaar

vustatud. Tänu kuulub kõigile, kes talgupäevadel abiks tulid. Kõik olete olnud panustajad, seega projektis osalejad.

Eriline tänu kuulub Sulev Möldrile, kes annetas kümme tänukinki. Erinevaid E-piima juustupakendeid sisaldanud kinkekotiga tänasin inimesi, kelle panus oli eriti suur. Tänu kingi said endine Haimre Kultuuriseltsi esinaine Mari Kann, pidev aitaja Külli Keba, suure saarepuu langetaja Raul

Roosileht, tehnikaga toetanud Hanno Marrandi, Jutuvestja pingi aluspinna ettevalmistaja Argo Part ning vajaduspõhiste küsimuste lahendaja ja teostaja Karmo Kaljusaar. Kingiga tänasin õhtul tantsuks mänginud Triobändi koosseisus Taimi Kingisepp, Silvi Mitt ja Kaido Võsumets. Üllatusahinnana võitis kinkekoti ka üks peoline. Täna kodukohviku korraldanud rahvamaja juhatajat Inga Artel-Hermast

ja tema abilisi. Tänuõnad kuuluvad ka praeguse kultuuriseltsi juhatusele ja esinaisele Kätlin Kingisepale. Loodan, et järeltulijad kultuuriseltsis hooldavad ja täiendavad Pärandalleed.

Kultuuripärandi huvilised, tulge projekti „Pärimuspaikade austamine“ tulemust uudistama. Jutuvestja pingil ootab!

Projektijuht
Eha Kaljusaar

Haimre rahvamajas tähistati kolmandat pärimuspäeva

Eha Kaljusaare eestvõttel on viimased viis aastat väljandud Haimre kultuuriseltsi projekt "Pärimuspaikade austamine". Selle käigus avati 2020. aastal Moka külas Taelamäel pargipink, kaks aastat hiljem valmis pärandaltee ning tänavune kolmas pärimuspäev tõmmas kogu projektile joone alla.

Siim Jõgis

Laupäeval, 21. septembril toimunud kolmanda pärimuspäeva üks tipphetk oli pärandaltee õnnistamine Märjamaa kirikuõpetaja Illimar Toometi poolt. Haimre kultuuriseltsi projekt "Pärimuspaikade austamine" sai hoo sisse 2019. aastal, kui ajaloolane Jüri Metsalu korraldas Haimre rahvamajas teabepäeva pühapäekadest. Seal oli kohal ka Eha Kaljusaar, kes võttis kohaliku pärimuse uurimise

Haimre rahvamajas toimunud pärimuspäeva eestvedaja oli Eha Kaljusaar.

Foto: Siim Jõgis

oma südameasjaks.

Sellel samal üritusel osales ka Valgu küla mees Kalev Tihkan, kes esitas Eha Kaljusaarele intrigeetva küsimuse: mida ta teab Taelamäe kuradi lugudest. "Siis tuli meelde, et olin lapsepõlves neid lugusid kuulnud," rääkis Kaljusaar. Seepäe pöörduks ta meedium Margus Maripuu ja kohaliku elaniku Taelamäe Elmi poole.

Nende kaudu hakkasidki Taelamäe kuradi lood välja tulema. Nagu uurimustöö käigus selgus, oli juba rahvaluuleteadlane Mattias Johan Eisen avaldanud lugusid Taelamäe kuradist. Käesoleva projekti raames koguski Eha Kaljusaar neid lugusid.

Laupäev, 21. september oli Moka külas päikesepaisteline päev. Üritus sai alguse 2022. aastal avatud pärandaltee sisseõnnistamisega, mille viis läbi kirikuõpetaja Illimar Toomet. Õnnistamisrituaalile eelnenud lühikeses sõnavõtus mõtiskles ta sõna "kultuur" tähenduse üle ning tõi välja, et see pärineb põlluharimisest ja on tänase päevani säilinud terminis põllukultuur. Ühtlasi tõi ta sinna kõrvale erinevuse kultuuri ja mee-

lelahutuse vahel. Kuigi tihטיפeale on nende tähendusi samastatud, tõstis Toomet esile hoopis nende kahe sõna erinevust.

Pärandaltee õnnistamine kestis kümme-konk minutit ning pärast seda jätkus pärimuspäev juba Haimre rahvamaja siseruumides. Seal kõneldes Eha Kaljusaar viis aastat kestnud projekti tulemustest, kuid heitis pilgu ka ajaloosügavustesse, kõneldes järgküla esmamähimisest 1529. aastal. Järgküla puhul on tegemist tihטיפe osaga Moka külast, kus Haimre rahvamaja asub. Järgküla liideti külanoukogu otsusega Moka külaga 1976. aastal.

Lisaks Kaljusaarele esines ka meedium Margus Maripuu, kes kõneldes sellest, mis on kanaldamine. Pärimuspäeva lõpetuseks tänas Eha Kaljusaar kingkotiiga kõiki, kes aitasid kaasa projekti "Pärimuspaikade austamine" jäbiviimisele. Kokku kestis see projekt viis aastat. Eha Kaljusaar ütles, et tema süda on selles osas rahul ning praegu ta uusi üritusi ei plaani.